

**Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské výchovy**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2014

Eliška Štefková

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské výchovy

Eliška Štefková

Hazard a patologické hráčství
Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Petra Sobková
2014

*Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala
samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury*

Podpis autora práce

Zde bych ráda poděkovala vedoucí práce Mgr. et Mgr. Petře Sobkové za odbornou pomoc, cenné rady, připomínky a zejména trpělivost, s níž mě doprovázela po celou dobu psaní této práce.

Obsah

ÚVOD	5
1. TEORETICKÁ ČÁST	7
1. 1. HAZARDNÍ HRA A ZÁVISLOST	7
1. 1. 1. Typy hazardních her a jejich původ.....	7
1. 1. 2. Vývoj kasin a vsázení	10
1. 1. 3. Vznik heren a výherních automatů	11
1. 1. 4. Vývoj výherních zařízení v České republice	11
1. 2. PRÁVNÍ ÚPRAVA HAZARDU	14
1. 2. 1. Zákon o loteriích a jiných podobných hrách.....	14
1. 2. 2. Právní problematika VHP a IVT podle zákona	16
1. 3. ZÁVISLOST NA HAZARDNÍCH HRÁCH.....	17
1. 3. 1. Patologie závislosti na hazardních hrách	17
1. 3. 2. Diagnostická kritéria patologického hráčství.....	19
1. 3. 3. Stádia závislosti.....	20
1. 3. 4. Stádia uzdravování	21
1. 3. 5. Bažení neboli craving.....	21
1. 3. 6. Ohrožené skupiny lidí	25
1. 4. KRIMINALITA SOUVISEJÍCÍ S HAZARDEM.....	26
2. PRAKTICKÁ ČÁST	28
2. 1. VYMEZENÍ PŘEDMĚTU PRŮZKUMU	28
2. 2. VÝZKUMNÉ CÍLE A ÚKOLY	28
2. 3. POPIS PRŮZKUMU A PLÁN REALIZACE PRŮZKUMU	29
2. 4. PRŮZKUMNÝ SOUBOR.....	29
2. 5. PŘEHLED ZÍSKANÝCH DAT	33
2. 6. PŘEHLED VÝSLEDKŮ PRŮZKUMU	38
2. 7. DISKUZE	40
ZÁVĚR.....	45
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	49
OSTATNÍ ZDROJE.....	51

ÚVOD

Hry provází život člověka už od dávných dob. Lidé si jimi krátili svůj volný čas, neboť hry byly vždy v první řadě především prostředkem zábavy a člověku přinášely kromě potřebné relaxace rovněž vytoužené pobavení. Hru je tedy ve svém významu třeba považovat za jednu ze základních lidských činností; víme, že hra je primární aktivitou již v dětském věku, v němž se dítě právě jejím prostřednictvím připravuje na život. Provází ji potřeba cítit a prožívat emoce napětí a radosti, které se účastí ve hře mohou stupňovat a nabývat nejrůznější intenzity, což však samo o sobě může vést člověka jak k pocitu naplnění, tak na straně druhé k frustraci.

Hned v samotném úvodu této práce je však třeba vyjasnit pojem „hra“. O hře lze mluvit pouze v případě, že se nejedná o vynucenou činnost, která by byla spojená s plněním nějaké povinnosti či návykovým uspokojením. Hra se v tomto smyslu stává spontánní nenásilnou činností, kterou člověk vykonává dobrovolně, avšak v určitém případě rovněž za důsledného dodržování jejích vlastních stanovených pravidel. Pokud hra splňuje všechny tyto požadavky, je příjemným zpestřením života lidí po celém světě.

Bohužel hra nepřináší pouze samá pozitiva: celospolečenským problémem současné doby se stalo právě patologické hráčství, a to v podobě gamblingu, o kterém bude následně pojednáno. Tyto hry nazýváme také hazardními hrami a je všeobecně známo, že právě na tomto způsobu hry vzniká brzká závislost, kterou odborně nazýváme gamblerství či patologické hráčství. V dnešní době se pracovníci ve sféře sociální oblasti stále častěji setkávají s problematikou hazardu včetně konkrétních negativních dopadů patologického hráčství, a to jak na život jednotlivce, tak celých rodin.

Cílem této práce je nejen teoretické popsání problematiky hazardu a patologického hráčství jakožto sociálně-patologického jevu, ale rovněž zjištění vztahu u náhodně zvolených respondentů k hazardním hrám a jejich vlastní zkušenosti s nimi.

Bakalářská práce bude rozdělena do dvou hlavních částí – teoretické a praktické. V teoretické části práce budeme pojednávat o hazardu a jeho historii včetně patologického hráčství, tedy gamblingu. V praktické části práce bude proveden kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření, které se bude vztahovat k problematice samotného hazardu a patologického hráčství.

Odhalení problematiky patologického hráčství se pro mne, jako pro autorku této bakalářské práce, stalo do jisté míry i osobní výzvou, neboť jsem po jistou dobu – z důvodu

nedostatku pracovních příležitostí – přijala práci krupiéra v kasinu a měla tak možnost poznat tento patologický jev nejen tváří v tvář těm, v jejichž životě již dominuje závislost a patologické hráčství, ale i těm, kteří tento druh zábavy provozují a podporují. Utažený autor příručky *Casino, přísně tajné* popisuje situaci těmito zasvěcenými slovy: „Viděl jsem mizerně placené hlupáky, kteří se vydali do mého kasina v naději, že rozbijí bank a začnou žít lepší život. Poté odcházeli s pár drobnými, které se jim podařilo vyhrát v blackjacku. (...) Viděl jsem seniory, jak prohráli celé dědictví pro své děti, když seděli celé dny u toho stejného výherního automatu a doufali, že konečně trefí jackpot, který nikdy nepřišel.“¹ Skutečnost, že jsem toto negativní prostředí mohla tzv. zažít na vlastní kůži, byla pro mě obrovskou životní zkušeností. V pozadí zvolení tématu této bakalářské práce byla i vnitřní otázka nepřímo položená náhodně zvolenému vzorku respondentů – zda si veřejnost skutečně uvědomuje nebezpečí a možné následky hráčství jakožto nebezpečného psychopatologického fenoménu včetně jeho souvislosti s kriminalitou.

¹ Srov. AUTOR: UTAJENÝ. *Kasino přísně tajné*, Computer Press, a.s., 2011, s. 6.

1. TEORETICKÁ ČÁST

V první části bakalářské práce se budeme věnovat samotnému hazardu včetně jeho právní úpravy a patologické závislosti, která ohrožuje život samotného hráče. Český psychiatr a odborník pro léčbu závislostí Karel Nešpor cituje ve své knize *Návykové chování a závislost* zkušenost nejmenovaného patologického hráče, s nímž přišel v rámci své lékařské praxe do styku: „Mít u sebe větší peníze, se kterými mám větší šanci vyhrát, to mi dělalo dobře. Jiné bylo, když jsem šel hrát třeba se dvěma stovkami. To jsem byl naštvaný, že nemám víc, a měl jsem hroznou chuť hrát, až jsem se dopustil i trestného činu, abych si opatřil finance, které jsem potřeboval ke své závislosti.“² Výpověď patologického hráče je dostatečně ilustrující, abychom si uvědomili, jak nebezpečným a ohrožujícím fenoménem je gamblersství, a to jak na rovině individuální, tak celospolečenské.

1. 1. Hazardní hra a závislost

V první kapitole pojednáme o jednotlivých typech hazardních her a jejich původu. Zajímat nás bude zejména vznik kasin a heren s výherními automaty. Zvláštní oddíl bude věnován vývoji výherních zařízení v České republice, kde došlo k zásadní změně právě po revoluci v roce 1989.

1. 1. 1. Typy hazardních her a jejich původ

Za hazard je možné považovat sázení peněz nebo v podstatě čehokoliv, co má určitou materiální hodnotu závislou na dané události, avšak vždy s nejistým koncem. Hlavním záměrem hazardu je tyto peníze či hmotné statky rozmnožit. U většiny těchto hazardních událostí je výsledek sázky známý již během krátké doby. Historie hazardních her sahá již do dávných dob minulosti. Lidé byli fascinováni sázením a hazardem už několik tisíc let před naším letopočtem – jak bylo zjištěno na základě mnohých archeologických nálezů – neboť již v těchto dobách se začaly objevovat první náznaky, které symbolizovaly sázení. Jedná se zejména o malby na stěnách jeskyní, kde byly spatřeny nakreslené postavy věnující se hrám a soutěžením. Stejně jako dnes se i tehdy projevovalo vsázení ve všech sociálních vrstvách

² NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost*, Praha: Portál, 2011, s. 26.

společnosti, a to již od samého počátku jejího zrodu. Hry a vsázení lidé brali vždy jako zábavu, protože v něm šlo především o soutěživost, která je víceméně každému vlastní. Nedá se tedy s jistotou říci, odkud vsázení jako takové přesně pochází, co však určit lze, je původ jistých hazardních her.³

Hrou, která se hrála jako první, byly kostky. Vynalezli je již naši předci v pravěku. Tehdejší kostky lidé vyráběli z kostí zvířat, avšak měly více stran, než mají kostky nynější. Po jejich stranách byly nakresleny různé znaky představující symboly tehdy známých věcí a skutečností. Kostky během svého vývoje často měnily podobu i tvar. V podobě, v níž je známe dnes, začaly vypadat v období starověkého Egypta. Nejvíce se však kostky hrály v období římského impéria. Císař Claudius v této době napsal knihu o strategii kostek.⁴ Zejména ve středověku byly kostky velmi populární hrou. Lidé hráli v kostkách o peníze i majetek, a už v této době se vyskytovala spousta podvodných hráčů, jejichž snahou bylo okrást druhé spoluhráče o majetek. V těchto dobách Karel IV. předstihl dobu. Již tehdy si uvědomil, že se jedná o chorobnou vášeň, která může způsobit nemalé škody často i nevinným lidem, a proto nařídil ve svém zemském zákoníku úplný zákaz této hry. Přesto nějaký čas po jeho vládě bylo zaznamenáno první kasino, kde se kostky hrály.⁵

Velmi známé hry jsou rovněž hry karetní. „Nejspíš se málo ví, že karty převzaly část figur ze šachů, a že pocházejí ze střední Asie a do Evropy se dostaly při křižáckých výpravách. Někteří badatelé předpokládají, že karty se zrodily už v antice, jiní poukazují na nejstarší záznamy z Číny, ale také poukazují na možnou kolébku v Persii, Indii, Arábii nebo Koreji. Předchůdci dnešních karet jsou často spojováni s tarotem, přičemž stopy jeho zrodu míří do starověkého Egypta. Karty se používaly nejen ke hře, ale sloužily také ke kouzlení nebo věštění. Dochovaly se lidové vykládací karty s obrázky z běžného života, ale také karty s tajemnými – nesrozumitelnými – symboly, které měly udělat na důvěřivého zákazníka náležitý dojem a navodit potřebnou atmosféru.“⁶

Velmi známou hrou je poker. Hru poker lze hrát rovněž na několik způsobů. V dnešní době zaznamenáváme několik druhů pokeru, které se hrají i u nás v kasínech. Mezi ty nejčastější patří karibský poker, ruský poker nebo poker *Omaha*. Úplně nejrozšířenější

³ Srov. TUNEL, Prokop. *Historie hazardu*. [online]. [cit. 13.6.2013] Dostupné z: <http://www.dvorek.eu/clanek/23724>

⁴ Srov. *Sázej. com – první zastávka ve světě online hazardních her*. [online]. [cit. 13.6.2013] Dostupné z: <http://www.sazej.com/casino/hry/kostky-hlavni-stranka/historie/>

⁵ Srov. TOUFAR, Pavel. *Opilci, falešní hráči a mlsní žrouci aneb ze života našich předků*, Benešov: Start, 2008, s. 91.

⁶ Tamtéž, s. 79.

pokerovou hrou je poker *Texas Hold'em*, zároveň je však nejnovější z hlediska historie. O vzniku této hry jsou dodnes spory, takže se stejně jako u ostatních her nedá přesně určit, kde se tato hra začala poprvé hrát, nebo kdo ji vynalezl. Jisté zprávy tvrdí, že hra pochází z Číny. Jiné tvrzení zase přiřazuje původ pokeru do 17. století v Persii. Prvenství vzniku této hry si připisuje i Anglie. Avšak žádný z národů, který si připisuje prvenství pokeru, nehrál poker tak, jak se hraje dnes. Společné s pokerem bylo pouze to, že se při něm jednalo také o blufování a podvádění. Jisté ovšem je, že poker tak jak ho známe dnes, se začal hrát až v 19. století v USA ve státě Texas, z čehož pramení i jeho rozšířený název „*Texas Hold'em*“. Tento typ pokeru se dostal do Las Vegas až 70 let po svém vzniku. Od té doby se začal šířit po celém světě se sjednocenými a stejnými pravidly do kasin. Nyní je poker *Texas Hold'em* jednou z nejznámějších a nejoblíbenějších karetních her na světě. Tato hra je zároveň jedinou hazardní hrou, která je klasifikována jako sport.⁷

Většina her, které byly vynalezeny v minulosti, se hrají dodnes. Jednou z nich je např. *Blackjack*, jehož historie spadá do 17. století, kdy byla vynalezena karetní hra s názvem *Vingt-Et-Un*. Tato hra byla velice populární. Vymysleli ji Francouzi, od nichž pochází většina her, které se dodnes hrají v kasinech. V historii *Blackjacku* byl zaznamenán důležitý přelom po Francouzské revoluci a *Blackjack* nakonec zavítal i do Severní Ameriky. Zde vznikla skupina *MIT Blackjack*, která cestovala po celé Americe a výrazně se na tuto hru specializovala. Členové v této skupině dokázali obehřávat kasina, protože znali metodu počítání karet na *Blackjacku*.⁸

Jednou z dodnes nejznámějších her, která se hraje v kasinech již od 17. století je ruleta, jejíž původ je rovněž z Francie. Slovo *roulette* v překladu znamená malé kolo. Existují dva typy rulety: francouzská a americká. Francouzská ruleta se hraje spíše ve světě, u nás není k dispozici v žádném kasinu. Americká ruleta je však o to více rozšířená. Svoji podobu od 17. století neměnila, zůstává stále v podobě, v jaké byla vynalezena původně. Ruletu lze hrát, na rozdíl od ostatních her, nejvíce možnými způsoby, i proto vždy byla a dodnes je jednou z nejoblíbenějších her v kasinech.

⁷ Srov. AUTOR: UTAJENÝ. *Kasino přísně tajné*, Computer Press, a.s., 2011, s. 52.

⁸ Srov. *Blackjack* [online]. [cit. 13.6.2013] Dostupné z: <http://www.blackjackonlinehra.cz/blackjack-pravidla.php>

1. 1. 2. Vývoj kasin a vsázení

Hazardní hry se z hlediska vývoje rozvíjely a rozšiřovaly tak, jak si je lidé předávali či pamatovali. V oblasti hazardu sice není jejich vývoj oproti jiným oblastem tolik znám, přesto jsou však dochovány záznamy, jak vznikaly jednotlivé pojmy, které mají s hazardem co do činění.

Se vznikem kasinových her a stále se ustalujícími pravidly začaly vznikat různé kluby, kde se lidé sdružovali, aby si spolu zahráli nějakou hru. Hry se již od počátku hrály o peníze. Tyto kluby a místnosti, kde se lidé pro tyto účely sdružovali, začaly vznikat v USA a v Evropě v 17. stol. a nazývaly se různě, např. *Redoutte*, *Wauxhall*, *Arkadenbau*, *Kursaal*, nebo *Spielbank*. Až na přelomu 18. a 19. století se začal užívat pojem kasino. Historicky první kasino bylo založeno Johnem Davisem r. 1827 v New Orleans.⁹ Byla to právě Amerika, kde se začal hazard prvně rozšiřovat, neboť v Evropě byly oproti tomu vydávány edikty, které sázení značně omezovaly. Jeden čas byla ve Francii kasina rušena úplně, a lidé tak přicházeli o práci. V 19. století v 50. a 60. letech se však znovu začal vyvíjet trend kasin jak v Evropě, tak v Americe. V Evropě se kasina nejčastěji zakládala v blízkosti hotelů, lázní či dalších míst, kde se sdružovali lidé více pohromadě. V historii bylo sázení v kasinech bráno jako důkaz moci a předvádění svého majetku. Kasina měla jistou společenskou prestiž. Byla luxusně vystavěná a navštěvovala je jen šlechta. V Americe byl jiný model, tam byla kasina pro různé sociální skupiny od počátku jejich vzniku. Samozřejmě ne všichni si mohli dovolit navštěvovat kasino z finančních důvodů. Nejznámější kasinové resorty vznikaly ve státě Nevada v Las Vegas, které jsou známy dodnes. V Evropě vzniklo jedno historicky významné kasino v Monte Carlu ve městě Monako. Dalším známým kasinem je např. Baden - Baden v Rakousku.¹⁰

V České republice začala kasina vznikat až po revoluci v 90. letech 20. století. První kasina, která vznikla a jsou u nás dodnes, jsou v Praze na Václavském náměstí a v Karlových Varech. Trend kasin k nám byl částečně přenesen ze světa. Kasina z počátku navštěvovali pouze movití podnikatelé a cizinci, kteří si mohli dovolit prohrávat peníze. Do kasin se mohlo vstupovat pouze v obleku či ve večerních šatech, protože návštěva tohoto zařízení, byla

⁹ Srov. KASAL, Ivo. Vznik a vývoj kasin. In. *Kasina: Svět napětí a zábavy* [online]. Praha: Olympia, 2002 [cit. 13.6.2013] Dostupné z: <http://www.nehazarduj.cz/vznik-a-vyvoj-kasin/>

¹⁰ Srov. tamtéž [online] [cit. 13.6.2013].

rovněž brána jako společenská luxusní událost, kam se měli chodit bohatí hlavně pobavit.¹¹ Samozřejmě, že kasinu šlo rovněž o zisk; proto byly již tehdy majiteli kasin hojně využívány různé psychologické triky, aby nalákali do kasin „lepší“ společenskou vrstvu. Kasina byla místa, kde se hrála tzv. živá hra, která byla řízena krupiérem.

1. 1. 3. Vznik heren a výherních automatů

Se vznikem kasin u nás začaly vznikat i herny, které byly postaveny na výherních automatech. V kasinech z počátku automaty nebyly, neboť tam šlo pouze o živou hru. Výherní automaty mají rovněž svoji historii v Americe. První herní automat na světě si nechal patentovat Gustave Frederic Wilhelm Schulze již v roce 1893 v San Franciscu, avšak podobu dnešním automatům dal o tři roky později Charles August Fey rovněž ze San Francisca a jejich tehdejší název byl liberty bell (zvon svobody).¹² Výherní automaty byly původně vynalezeny pro zkrácení dlouhé chvíle – tedy pro zábavu. Nejprve se umísťovaly v čekárnách u holiče, v trafikách či různých salonech, aby případnému „hráči“ zpestřily čekání. Podoba automatů se přibližovala automatům, které známe dnes. Po vhození mincí se v zařízeních točily tři válce. Když se otočily stejné obrázky najednou, sázející vyhrál např. krabičku cigaret či jiné zboží. Automaty se původně nehrály o peníze jako jiné hry. I symboly, které obsahují dnešní automaty, se používaly dříve. Jedná se hlavně o symboly ovoce, jako jsou třešně, hrušky, hrozny apod. V automatech se vyhrávaly totiž i balíčky žvýkaček, jejichž chuť určovalo vylosované ovoce. Postupem času výherní automaty měnily svoji podobu, avšak princip hry byl stejný. Rozdíl byl jen v tom, že se z těchto automatů stala „výherní zařízení“, ve kterých se dodnes hraje pouze o peníze.

1. 1. 4. Vývoj výherních zařízení v České republice

Výherní zařízení jako jsou kasina a herny se v naší zemi vyvíjely postupně. V České republice však tato oblast nemá příliš dlouhou historii jako v zahraničí. První automat byl u nás vyroben v Semilech ve 20. letech 20. Století. Licence k jeho provozování byla jeho

¹¹ Srov. KASAL, Ivo. Vznik a vývoj kasin. In. *Kasina: Svět napětí a zábavy* [online]. Praha: Olympia, 2002 [cit. 13.6.2013] Dostupné z: <http://www.nehazarduj.cz/vznik-a-vyvoj-kasin/>

¹² Srov. ŘEZÁČOVÁ, Lucie, SALIVAR, Lukáš, VLASÁKOVÁ, Martina. *Narůstající objem hazardu v ČR na příkladu VHP a IVT* [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2010, s. 16 [cit. 1.3.2014]. Dostupné z: <http://www.stophazardu.cz/uploads/assets/hazard-v-cr-analyza.pdf>

výrobci udělena v roce 1926. Od této doby je pouze známo, že se automaty provozovaly v době okupace v zábavních zařízeních pro německé vojáky, avšak o následujícím období poválečných let až do roku 1967 již neexistují žádné informace. Bylo to dáno státním zřízením, jehož idejí byl komunismus, který kasina a herny nepovolil. V roce 1967 bylo několik hracích automatů dovezeno z Německa do Čech, avšak samotné provozování této činnosti povoleno nebylo. Provozovatelé museli být zaštitěni některou ze sportovních organizací a výtěžek z této činnosti musel být této organizaci i řádně odveden. Na konci 60. let, kdy pokračoval dovoz automatů z Německa a Anglie, byla na počátku 70. let vydána vyhláška zakazující tento dovoz a oblast provozování hracích automatů tak stagnovala až do roku 1989, kdy po revoluci začal od roku 1990 jejich počet prudce stoupat, neboť do České republiky se ve velkém měřítku začaly dovážet staré přístroje ze zahraničí. Tyto přístroje byly provozovány bez povolení a rovněž bez jakékoliv evidence, na což bezprostředně reagoval zákon o loteriích z roku 1990.¹³ U nás začala „rozkvétat“ kasina a herny až po revoluci, tedy po roce 1989. Jedním z prvních herních zařízení bylo kasino Merkur, které existuje dodnes. Merkur je prvním kasinem, které se zřizovalo jako síť kasin po celé ČR. Další mocnou sítí kasin je *Gold Happy day*, která má něco kolem 11 poboček v ČR a neustále zřizuje další¹⁴. Do rozsáhlých sítí patřila rovněž tzv. hotelová kasina, která vznikala v hotelích, protože tak měla lépe zajištěnou klientelu. Co se týče heren, ty se naopak stavěly v různorodějších lokalitách. Obvykle se jejich útočištěm stávaly nádražní haly či další místa v blízkosti nádraží, frekventované ulice apod. Kasina u nás zakládali zpočátku cizinci, kteří už měli nějakou centrálu v zahraničí, a v naší zemi si dále rozšiřovali své podnikání. Netrvalo však dlouho a čeští podnikatelé rovněž začali s tímto druhem podnikání. Počátky kasin a heren se začaly nejprve objevovat ve městech na severu Čech, později i ve středních Čechách. Městem, kde vzniklo dodnes známé kasino, byly Karlovy Vary¹⁵. Další města jako Ústí nad Labem, Plzeň a Liberec rovněž nezůstávaly pozadu. Postupně se začala kasina šířit i do ostatních částí České republiky. Nejprve byly populární spíše herny, které se zřizovaly i v malých městech. Pro občany ČR to bylo v těchto letech něco nového a světového, proto návštěvnost v herních zařízeních byla vysoká a tomuto byznysu se u nás začalo velmi dařit. Spousta podnikatelů se rozhodla investovat právě do této branže, a tak se tyto typy zařízení

¹³ Srov. ŘEZÁČOVÁ, Lucie, SALIVAR, Lukáš, VLASÁKOVÁ, Martina. *Narůstající objem hazardu v ČR na příkladu VHP a IVT* [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2010, s. 16-17 [cit. 1.3.2014]. Dostupné z: <http://www.stophazardu.cz/uploads/assets/hazard-v-cr-analyza.pdf>

¹⁴ Srov. *Gold Happy day*. [online] [cit. 2.3.2013] Dostupné z: <http://www.casinohappyday.cz/index.html>

¹⁵ Srov. *Noční život, kasina*. Karlovy Vary [online] [cit. 2.3.2013] Dostupné z: <http://www.karlovy-vary.cz/cz/nocni-zivot-kasina>

rozmůstaly dále a ve stále větším počtu. Pro mnohé obyvatele to však začalo být neúnosné a nepříjemné, a proto začaly vznikat různé vyhlášky, které kasina zakazovaly alespoň na náměstích. Dodnes se tento trend ve spoustě měst dodržuje. Spousta heren včetně kasin byla otevřena také v hlavním městě Praha. Přímo v centru města je dodnes nepřehledné množství těchto zařízení. Václavské náměstí hojně navštěvované turisty je plné heren a kasin. Těsně po revoluci, jak již bylo výše řečeno, se tento trend stal velmi markantní a populární, a proto návštěvnost byla velmi vysoká. Rovněž občané ČR v sázení viděli novou zábavu do této doby nedostupnou a mnozí z nich začali tato zařízení navštěvovat pravidelně, což bylo pro kasina vždy velmi důležité – získat si pravidelné hráče, kteří podlehli iluzi o výhře. Herny a kasina začaly zaměstnávat personál pro obsluhu jejich hostů. V hernách bylo třeba menšího počtu zaměstnanců než v kasinech, stačil pouze barman či barmanka pro obsluhu jak za barem, tak u výherních automatů. V kasinech však bylo zaměstnanců více, protože tato zařízení byla mnohem více organizovaná než herny. Měla větší prestiž a rovněž lepší úroveň. Počty zaměstnanců v kasinech se odvíjely od jeho velikosti.¹⁶

Významný zlom ve vývoji v oblasti hracích zařízení však představoval rok 2003, kdy na českém trhu začaly být povolovány tzv. interaktivní videoloterijní terminály (IVT), které doplňují a místy nahrazují klasické hrací výherní automaty, které jsou v zákoně označeny pojmem výherní hrací přístroj (VHP) a jejichž problematiku zmíníme v následující kapitole věnované právní úpravě hazardu.¹⁷

V současnosti řada měst České republiky vydává omezující vyhlášky týkající se hazardu a herny přímo zakazuje. Některá města (např. Brno, Cheb a další) také bojují o zrušení povolení k provozování loterií. „V Brně je přitom spolu s Ostravou a Prahou největší počet herních automatů a videoterminálů v České republice. Česko se navíc samo pravidelně umísťuje na předních příčkách počtu heren a hracích automatů.“¹⁸ Výskyt heren však s sebou přináší zvýšenou kriminalitu, alkoholismus včetně gamblingu, což se pochopitelně obyvatelům těchto měst často nelíbí.

¹⁶ Srov. KASAL, Ivo. Vznik a vývoj kasin. In. *Kasina: Svět napětí a zábavy* [online]. Praha: Olympia, 2002 [cit. 13.6.2013] Dostupné z: <http://www.nehazarduj.cz/vznik-a-vyvoj-kasin/>

¹⁷ Srov. ŘEZÁČOVÁ, Lucie, SALIVAR, Lukáš, VLASÁKOVÁ, Martina. *Narůstající objem hazardu v ČR na příkladu VHP a IVT* [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2010, s. 17 [cit. 1.3.2014]. Dostupné z: <http://www.stophazardu.cz/uploads/assets/hazard-v-cr-analyza.pdf>

¹⁸ CAGALA, Michal. *Herny a kasina v Brně mizí, ale jen někde*. [online]. MuniMedia.cz, 2010, [cit. 17.7.2013] Dostupné z: <http://www.munimedia.cz/prispevek/herny-a-kasina-v-brne-mizi-ale-jen-nekde-3143/>

1. 2. Právní úprava hazardu

V druhé kapitole se budeme věnovat zákonům upravujícím provozování hazardních her v České republice na základě usnesení České národní rady, které přesně stanovují a vymezují podmínky, jimiž jsou provozovatelé povinni se řídit. Pro účely naší práce zmíníme především právní problematiku souvisejícími s VHP a IVT.

1. 2. 1. Zákon o loteriích a jiných podobných hrách

Podniky, které provozují hazardní hry, jsou povinny se řídit zákonem o loteriích a jiných podobných hrách. Úplné znění zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů, jak vyplývá ze změn provedených zákonem č. 70/1994 Sb., zákonem č. 149/1998 Sb., zákonem č. 63/1999 Sb., zákonem č. 353/2001 Sb., zákonem č. 320/2002 Sb., zákonem č. 284/2004 Sb.¹⁹

Dle zákona je za loterii či podobnou hru považována taková hra, které se smí účastnit pouze fyzická osoba starší 18 let. Tyto osoby vstupují do hry zcela dobrovolně a vědí, že dopředu nemají zaručenu návratnost sázky. O výhře tak rozhoduje především náhoda či jiné předem neznámé okolnosti.

Okolnosti, které určují výhru, nesmí být nikomu dopředu známy, tak aby nemohl být hráč provozovatelem ovlivněn. Pravděpodobnost výhry v loterii nesmí být přitom menší než 1:200.

Za loterii považuje zákon soutěže, ankety či jiné akce, při kterých se provozovatel zavazuje vyplatit účastníkům loterie výhru.

Provozovat loterie a jiné podobné hry může být jen právnická osoba se sídlem v ČR, které bylo vydáno povolení k této činnosti.

Provozovatel musí přijmout taková opatření, která znemožní hrát osobám, jež nedosáhli věku 18 let. Provozovatel loterie a podobných her má oprávnění požadovat předložení průkazu totožnosti.²⁰

Loterie a další hry mohou být provozovány jen na základě povolení, které je vydáno příslušným orgánem. Povolení vydává daný orgán jen po splnění určených podmínek.

¹⁹ MF - Odbor Státního dozoru nad sázkovými hrami a loteriemi publikuje nové ÚZ Zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění účinném od 1.1.2014. [online]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2014/zakon-c-202-1990-sb-16379>

²⁰ Srov. Zákon č. 202/1990 Sb., zákon o loteriích a jiných podobných hrách. [online]. [cit. 1.2.2014] Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s156&q156=1>

Provozování loterie a dalších podobných her musí být vždy v souladu s předpisy a nesmí narušovat veřejný pořádek či narušovat bezpečnost státu, fyzických ani právnických osob. Podmínkou provozování je také odvádění části zisku na veřejně prospěšné účely, především v oblastech humanitárních, sociálních, zdravotnických, sportovních, regionálního rozvoje či ochrany životního prostředí. Výtěžek musí být minimálně 6% až 20% z rozdílů, o který příjem provozovatele – tvořený všemi vsazenými částkami ze všech jím provozovaných her, převyšuje výhry vyplacené sázejícím. Loterie a jiné podobné hry může provozovat pouze stát, akciová společnost se sídlem na území ČR nebo nadace či nadační fond. Co se týče sázkových her, ty může provozovat obec či kraj, akciová společnost se sídlem na území ČR. Tomboly mohou být provozovány pouze právnickou osobou. Žadatel o povolení o provozování loterie se musí legitimovat dokladem o trestné bezúhonnosti FO, která je buď akcionářem či společníkem, statutárním orgánem či členem dozorčí rady. Provoz loterií z cizích zemí a účast na sázkách v zahraničí je zakázána. Provozování sázkových her je bezpodmínečně zakázáno ve dnech státního smutku a mimo stanovené provozní hodiny.²¹

Ministerstvo finanční ČR vydává každý rok seznam všech akcionářů provozovatelů loterií. Žadatel, který žádá o povolení provozovat loterii v ČR, musí nejprve složit peněžní jistinu. Tato jistina se pohybuje cca od 1 000 000 do 50 000 00 dle druhu hry. S touto částkou nesmí provozovatel loterie bez vědomí ministerstva financí manipulovat.

Provozování loterie není možno bez souhlasu také Ministerstva vnitra ČR. Ministerstvo vnitra ČR vydává souhlas pro provozování loterie pouze za předpokladu, že není ohrožena bezpečnost fyzických i právnických osob a pokud není ohrožen veřejný pořádek.²² Úplné znění Zákona č. 202/1990 Sb. o loteriích a jiných podobných hrách ve znění novely zákona č. 215/2013 Sb. - s účinností od 1. 1. 2014 se nově dělí na 7 částí:²³

- a)** Loterie a tomboly
- b)** Výherní hrací přístroje
- c)** Kursové sázky
- d)** Sázkové hry v kasinu
- e)** Dostihové sázky
- f)** Odvod z loterií a jiných podobných her

²¹ Srov. Ministerstvo financí ČR, 2013. [online]. [cit. 18.6.2013] Dostupné z: <http://www.mfcr.cz>.

²² Srov. Zákon č. 202/1990 Sb., zákon o loteriích a jiných podobných hrách. [online]. [cit. 1.2.2014] Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s156&q156=1>

²³ Původně mělo znění Zákona č. 202/1990 Sb. částí 6. Srov. Tamtéž.

g) Ustanovení společná, přechodná a závěrečná²⁴

1. 2. 2. Právní problematika VHP a IVT podle zákona

Podle zákona č. 202/1990 Sb. o loteriích a jiných podobných hrách je za výherní hrací přístroj (dále VHP) považováno kompaktní, funkčně nedělitelné a programově řízené technické zařízení s ovládáním určeným pouze pro jednoho hráče. U výherního hracího přístroje s programovým vybavením umožňujícím současnou hru na více hracích místech více hráčům je každé takové hrací místo rovněž považováno za samostatný výherní hrací přístroj²⁵. Avšak herní zařízení, jež jsou v současné době nazývané interaktivním videoloterijním terminálem (IVT), nejsou v zákoně přesně definovány a spadají poté pod označení „loterie a jiné podobné hry, které nejsou v zákoně v části první až čtvrté upraveny“ (§ 50 odst. 3 zákona č. 202/1990 Sb.). Za IVT je tedy označováno koncové zařízení napojené na centrální systém, což v praxi vypadá tak, že se jedná o hru, která není řízena zařízením, na němž je provozována, ale je řízena ze vzdáleného serveru. Princip hry, vzhled zařízení a způsob jejich ovládání je však u VHP i IVT stejný. Problematika právní úpravy spočívá v tom, že zákon upravuje pouze provozování VHP, kdy stanovuje nejvyšší možnou vsazenou částku na jednu hru, a to sice ve výši 2 Kč (při umístění VHP v herně ve výši 5 Kč), a dále zákon stanovuje nejvyšší možnou výhru z jedné hry 300 Kč (750 Kč u VHP umístěných v hernách). Kromě nejvyšší možné výhry je pak zákonem ošetřena i nejvyšší možná prohra: u běžného VHP maximálně 1000 Kč (u VHP v herně 2000 Kč). Avšak pro IVT tyto podmínky ze zákona nevyplývaly, a tak byla nejvyšší možná vsazená částka i nejvyšší možná prohra mnohem vyšší u IVT než u VHP.²⁶ Z toho zcela jasně vyplývá, že samotné riziko vzniku závislosti pak bylo u IVT pochopitelně mnohem vyšší než u VHP, což dokazují i výzkumy provedené v roce 2010 L. Řezáčovou, L. Salivarem a M. Vlasákovou v analýze sledující narůstající objem hazardu v ČR právě na příkladu VHP a IVT.²⁷ Navíc v roce 2010 vstupuje na trh nový typ hracích automatů, tzv. lokální systém. Jde o

²⁴ Srov. Zákon č. 202/1990 Sb. o loteriích a jiných podobných hrách ve znění novely zákona č. 215/2013 Sb. - s účinností od 1. 1. 2014. [online]. [cit. 1.2.2014] Dostupné z:

<http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2014/zakon-c-202-1990-sb-16379>

²⁵ Zákon č. 202/1990 Sb., zákon o loteriích a jiných podobných hrách. [online]. [cit. 1.2.2014] Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s156&q156=1>.

²⁶ Srov. ŘEZÁČOVÁ, Lucie, SALIVAR, Lukáš, VLASÁKOVÁ, Martina. *Narůstající objem hazardu v ČR na příkladu VHP a IVT* [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2010, s. 17 [cit. 1.3.2014]. Dostupné z: <http://www.stophazardu.cz/uploads/assets/hazard-v-cr-analyza.pdf>

²⁷ Tamtéž [online]. [cit. 1.3.2014] s. 17.

soustavu tří pevně spojených VHP přístrojů, čímž se vydělují z definice VHP o nedělitelnosti a jedná se tak o ještě mnohem absurdnější situaci, než je tomu u IVT.²⁸

1. 3. Závislost na hazardních hrách

V třetí kapitole pojednáme o patologické závislosti na hazardních hrách na základě Mezinárodní klasifikace nemocí včetně Americké psychiatrické asociace, zmíníme diagnostická kritéria patologického hráčství, stádia nemoci i uzdravení včetně problematiky tzv. bažení. Poslední oddíl této kapitoly věnujeme prozkoumání nejohroženější skupiny lidí, jimž potencionálně hrozí závislost na hazardních hrách.

1. 3. 1. Patologie závislosti na hazardních hrách

Podle Mezinárodní klasifikace nemocí se patologické hráčství řadí mezi duševní poruchy, konkrétně mezi tzv. návykové a impulzivní poruchy.²⁹ Má tedy se závislostí, jejíž syndrom je podle Mezinárodní klasifikace nemocí definován jako *“skupina fyziologických behaviorálních a kognitivních fenoménů, v nichž užívání nějaké látky nebo třídy látek má u daného jedince mnohem větší přednost než jiné jednání, kterého si kdysi cenil více”* (MKN-10, 2004), mnoho společných rysů; avšak nejedná se o závislost v pravém slova smyslu. Od patologického hráčství je třeba rovněž odlišit hráčství a sázkařství ve smyslu hraní pro vzrušení nebo pokusu vyhrát peníze, neboť zde je i jistý reálný předpoklad, že lidé této kategorie udrží svoji touhu na uzdě tváří v tvář nepříznivým důsledkům a finančním ztrátám. Hráčství a sázkařství tedy není řazeno do kategorie duševních poruch, ale do skupiny *“faktorů ovlivňujících zdraví a kontakt se zdravotnickými zařízeními”*³⁰ Domníváme se však, že i přesto je hráčství velmi nebezpečné, protože k patologickému hraní vede velmi krátká cesta. Hráč totiž stroj považuje za živou – sobě rovnou věc, se kterou se snaží komunikovat, čeká na odpovědi a má pocit, že má možnost volby.

Při závislosti na hazardu byly zjištěny některé objektivní projevy, jako je oslabení paměti, prodloužení reakčního času, zhoršení postřehu, zvýšení tepové frekvence systolického

²⁸ Srov. SALIVAR, Lukáš, VLASÁKOVÁ, Martina. *Hazard provozovaný na hracích automatech* [online]. Univerzita Karlova v Praze, 2011, s. 9-10 [cit. 1.3.2014]. Dostupné z: Portál veřejné politiky: http://www.verejna-politika.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=80&Itemid=91

²⁹ Mezinárodní klasifikace nemocí. 10. Revize. [online]. [cit. 7.7.2013] Dostupné z: <http://www.uzis.cz/cz/mkn/F10-F19.html>.

³⁰ Srov. NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost*, Praha: Portál, 2011, s. 27 - 29.

krevního tlaku a vyšší aktivitu potních žláz. „Řada z uvedených změn se kryje s příznaky stresu. Nepříjemný je rovněž fakt, že bažení zhoršuje kognitivní funkce, resp. schopnost správně se rozhodovat. Bažení obvykle zvyšuje riziko recidivy, ale jak správně poznamenávají Rohsenow a Moni (1999), nemusí tomu tak být vždy. Za určitých okolností může vést bažení k větší opatrnosti a k tomu, že se závislí v budoucnu vyhýbají nebezpečným situacím, nebo že se na ně lépe připraví.“³¹

Ke klasickým znakům gamblerství patří i lhaní rodinným příslušníkům nebo osobám, s kterými hráč žije ve společné domácnosti. Patologický hráč se může dále dopustit různých trestných činů, a to právě kvůli hazardní hře. Velkým rizikem pro patologického hráče je možná ztráta zaměstnání, rezignace na vztahy, vzdělání či kariéru.³² Jedinec, který propadl hazardu, má totiž jen jeden zájem, a tím je opět hazard. Všechny ostatní dřívější zájmy jdou náhle stranou. Patologické hráčství je problémem lidí různého věku, postavení a vzdělání. Do závislosti na hazardních hrách se může dostat jakýkoliv člověk, který se setká s hazardem. Zpočátku začínající hráč hraje hru jen pro zábavu. Vnímá ji jako momentální zpestření všedního dne. Postupem času mu však přestává stačit jen občasné hraní a hrou tráví více času. Dostává se do fáze, kdy ho hra začíná ovládat. Hráč jí přizpůsobuje stále větší množství volného času, který návykový problém zabírá. Dále se u něho zvyšuje tolerance a zhoršuje se sebeovládání. To znamená, že hráč už neovládá hru, ale hra ovládá jeho. Lidé, kteří trpí touto nemocí, často dávají do hry i svůj život, neboť ve většině případů dochází k rozpadu rodiny, ztrátě zaměstnání a finančním problémům, s nimiž později často souvisí i kriminální činnost. Všechny výše popsané problémy mají samozřejmě negativní dopad nejen na život samotného hráče, ale i na jeho nejbližší. Život se pro hráče stává neustálým stresem, který ho nutí k dalšímu hraní. Hráč se tak postupně dostává do začarovaného kruhu, z něhož není úniku. Patologické hráčství, jak jsme zmiňovali výše, se projevuje zejména opakovanými epizodami hráčství, které poté převažují nad všemi jinými činnostmi normálního života. Patologické hráčství bylo uznáno jako nemoc v roce 1980, a to Americkou psychiatrickou asociací. U nás v České republice začalo být patologické hráčství bráno jako nemoc až od roku 1994.³³

³¹ NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost*, Praha: Portál, 2011, s. 13.

³² Srov. tamtéž, s. 28-29.

³³ Mezinárodní klasifikace nemocí. 10. Revize. [online]. [cit. 7.7.2013] Dostupné z: <http://www.uzis.cz/cz/mkn/F10-F19.html>.

1. 3. 2. Diagnostická kritéria patologického hráčství

Americká psychiatrická asociace vypracovala tato kritéria:

- zaměstnávání se hazardní hrou (např. plánování hry, uvažování o hře, apod.)
- opakované a neúspěšné pokoušení se ovládat hazardní hru, přestat s ní či ji alespoň redukovat
- docílení žádoucího vzrušení musí zvyšovat množství peněz, které se do hry vkládají
- použití hazardní hry jako prostředku úniku od problémů či zmírnění pocitů bezmoci a viny
- snaha o snížení hazardní hry nebo přestávání s ní vede k pocitům neklidu a k podrážděnosti
- po ztrátě peněz při hazardní hře se člověk následujícího dne k hazardní hře vrátí, aby tyto peníze vyhrál zpět
- gambler lže příbuzným za účelem zakrytí rozsahu svého zaujetí hazardní hrou
- ohrožení nebo ztráta signifikantních vztahů, zaměstnání, kariéry, vzdělání, apod. kvůli hře
- dopouštění se kvůli hře ilegálních činů – např. krádeže, podvody, zpronevěry, padělání, apod.
- gambler se spoléhá na druhé, aby mu poskytli finanční prostředky a mírnili tak jeho zoufalou životní situaci, do které se dostal vlivem hazardní hry³⁴

Dle amerických psychiatrů se patologické hráčství rovná užívání kokainu. U člověka dochází k vybičování tělesných funkcí, poté následuje stav vyčerpání. Samozřejmě jako drogy, tak i gamblerství má negativní vliv na zdraví člověka, přičemž největší dopad má patologické hráčství na srdce. Patologické hráčství u člověka zvyšuje riziko všech srdečních chorob, těmito nemocemi jsou obecně více ohroženi muži. Jedinec je ohrožen i dalšími riziky, které vytváří stres: jedná se zejména o vysoký krevní tlak, cukrovku, střešní nemoci či vředová onemocnění. Další oblastí problémů jsou duševní poruchy. U hráčů tak můžeme sledovat zanedbávání péče o sebe sama, svůj vzhled a o své zdraví.³⁵

³⁴ Srov. NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost*. Praha: Portál, 2007, s 28-29.

³⁵ Srov. tamtéž, s. 18.

1. 3. 3. Stádia závislosti

Stejně jako lidé, kteří jsou závislí na alkoholu, tak také lidé závislí na hraní procházejí různými stádii nemoci a uzdravování.

- a) **Stádium výher** znamená závislost na hazardních hrách, která začíná ze začátku velmi nenápadně. Na začátku nepůsobí vůbec žádné problémy, pro člověka je jen zábavou. Jedinec sní o tom, že vyhraje a splní si tak sen. Tou nejhorší variantou pro začátečníka je, když zpočátku vyhrává, toto ho motivuje k další hře. Stále má představu, že má vše pod svou kontrolou a na hře vydělává. Tato fáze má rychlý konec a vždy se brzo radikálně obrátí.
- b) **Stádium prohrávání** je takové stádium, kde již mluvíme o počátečním patologickém hráčství. Hra začíná ovládat celý život a začíná zabírat veškerý čas. Ze začátku ještě může hráč hru ovlivnit a regulovat ji. Poté si ale hráč začíná půjčovat finanční prostředky, začíná lhát, rozpadají se mu veškeré rodinné i přátelské vztahy. Zde se už dostavuje neklid a velká podrážděnost.
- c) **Stádium zoufalství** je období, ve kterém již hráč ztratil svou dobrou pověst, je velmi zadlužený a své závazky není schopen splácet. Hra již zabírá veškerý volný čas, a pokud jedinec zrovna nehraje, tak neustále myslí na to, kdy už zase bude hrát a konečně vyhraje. Stále dokola sní o pohádkové výhře, která by jej vyvedla z problémů. Objevují se deprese a výčitky svědomí. Hráči jsou v této fázi už zcela opuštěni a sami. Finanční problémy přetrvávají, takže hráči nezbude nic jiného než začít s pácháním trestné činnosti, která mu má obstarat finanční prostředky. Začínají se objevovat i sebevražedné pokusy nebo myšlenky na ně. Situace stále nabírá spád a zhoršuje se, někteří začínají pít alkohol, někteří začínají brát drogy.³⁶

Do této poslední fáze se hráči dostávají obvykle od jednoho do tří let. U dospívajících hráčů může být průběh mnohokrát rychlejší. U všech hráčů, ale nemusí patologické hráčství projít všemi stádii. Ten, který si své problémy uvědomí včas, se nemusí dostat do takto extrémních problémů.

³⁶ Srov. NEŠPOR, Karel. *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. Praha: 1999, s. 12-13.

1. 3. 4. Stádia uzdravování

Pozitivní skutečností je, že i hráčství je léčitelné. Podobně jako nemoc, také uzdravování má několik po sobě jdoucích stádií.

- a) **Stádium kritičnosti** je období, kdy se hráč snaží hledat pomoc sám od sebe. Snaží se vystřízlivět a uvědomit si svůj problém a skutečnost, ve které se právě nachází. Přestává s lhaním. Hráč je nucen provést finanční inventuru a sestavit si plán splacení svých závazků. Hráč si hledá nové zaměstnání.
- b) **Stádium znovuvytváření** je období, kdy hráč začíná splácet své závazky podle plánu, který mu byl vytvořen. Nadále se zlepšují vztahy s rodinou a přáteli. V této fázi je velice důležité, aby si hráč našel nové záliby a koníčky, které by vyplnily jeho volný čas. Rovněž se nevyhýbá řešení problémů a učí se být trpělivější a soustředěnější.
- c) **Fáze růstu** přichází nový způsob života, myšlenky na hru začíná vytěšňovat. Život se hráči vrací do původních zažitých kolejí. Bývalý hráč se dokáže ovládat a chápe sám sebe.³⁷

1. 3. 5. Bažení neboli craving

Český výraz bažení vznikl z překladu anglického slovíčka *crawing*. V přesném překladu znamená slovo *crawing* „velmi silnou touhu“, avšak čeští psychiatři se rozhodli používat dnes již ustálené slovo bažení.

Přesnou definici bažení přinesla v roce 1955 Světová zdravotnická organizace. Bažení je touha pociťovat psychoaktivní látky, s nimiž měla osoba už dřívější zkušenost. Musíme rozlišovat bažení tělesné a bažení psychické. O tělesném bažení mluvíme při odeznívání intoxikace, která přichází po požití návykové látky. U závislých na drogách následuje útlum vybraných mozkových center. Psychické bažení se vyskytuje především po delší abstinenci. Změny byly pozorovány při vyšetření mozku magnetickou rezonancí, pozitronovou emisní tomografií či dalšími postupy. O psychickém bažení mluvíme tehdy, kdy dochází k oslabení paměti, zvýšení tepové frekvence, zvýšení krevního tlaku nebo k změnám v aktivitě

³⁷ Srov. NEŠPOR, Karel. *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. Praha: 1999, s. 13.

vybraných částí mozku.³⁸ Avšak nelze hovořit o přesném rozdělení, když rozdělujeme bažení na tělesné a psychické, neboť např. v souvislosti s alkoholem je popisováno více typu bažení.

Jak už jsme zmiňovali výše, v klasifikaci Mezinárodní zdravotnické organizace je bažení definováno jako silná touha či pocit puzení užívat látku. Bažení můžeme považovat za součást každé závislosti. Bažení se vyskytuje také společně s jevy, jako jsou zhoršené sebeovládání nebo také pokračování v chování, které vede ke škodlivým důsledkům, které jsou jedinci známe. U gamblerů je bažení popisováno takto: “Postižení popisují intenzivní puzení ke hře, které lze těžko ovládnout spolu se zaujetím myšlenkami a představami hraní a okolností, které tuto činnost doprovázejí.”³⁹

Intenzita bažení se mění podle situace, ve které se právě závislý nachází. Největší míru intenzity má v okamžiku, kdy se objekt závislosti nachází nejbližší. Psychiatr Carrigan mluví v této souvislosti o dostupnosti návykové látky jako o faktoru, který vyvolává bažení jako podmíněný podnět. To znamená, že pokud na patologického hráče při procházení městem budou blikat ze všech stran displeje, které oznamují výši jackpotu, je jasné, že touha jedince hrát bude mnohem větší, než kdyby procházel lesem, ve kterém se žádné takové podněty nacházet nebudou. Bažení je také logicky silnější v začátcích abstinence, při které se dostavují abstinenční příznaky.

Bažení se také projevuje jinou intenzitou než u různých typů závislostí. Porovnání výše intenzity bažení sice není přesné, je ale možné. U patologických hráčů bylo popsáno silnější bažení, než je tomu například u závislých na kokainu či alkoholu.

Bažení je subjektivní stav – u každého jedince se totiž projevuje částečně jiným způsobem. I přesto máme popsány určité společné znaky, které se vyskytují u všech jedinců:

- a)** Nepříjemné tělesné pocity – bušení srdce, svírání žaludku, svírání na hrudi, bolesti hlavy, sucho v ústech, bolest na různých částech těla či nadměrné pocení
- b)** Nepříjemné duševní pocity – úzkost, stísněnost, silná touha po návykové látce či hazardní hře, únava, zhoršené vnímání, slabost, neklid, vzrušení či podrážděnost.⁴⁰

Panuje shoda odborníků v tom, že bažení má největší souvislost s recidivami. K recidivě nemusí bezpodmínečně dojít, ale závislý je mnohem více ohrožený k ní opět

³⁸ Srov. NEŠPOR, Karel. *Bažení (craving)*. Praha: Sportpropag, 1999, s. 5.

³⁹ Tamtéž, s. 5.

⁴⁰ Srov. tamtéž, s. 8.

sklouznout. Vznik bažení může mít hodně příčin, může se jednat o rizikovou zevní situaci, ale také o špatný duševní stav jedince. Proto nemůžeme jednoznačně říci, kdy bažení přijde, jedinci nezbyvá nic jiného, než se na tuto situaci pořádně připravit.

Při snažení o prevenci recidivy je nutné se naučit zvládat rizikové situace. K recidivě a bažení se nám objevuje ještě jeden pojem, který se nazývá spouštěč. Mluvíme o spouštěči vnitřním nebo vnějším.

- a) Spouštěč může být zvládnut i bez toho, že by se objevilo bažení.
- b) Spouštěč vyvolává bažení, když je bažení zvládnuto, oslabuje se a mizí, schopnost zvládnout bažení tak vzrůstá.
- c) Spouštěč vyvolává bažení. Bažení dovede jedince k recidivě či k prudkému vnitřnímu konfliktu a nepříjemnému duševnímu stavu, únik je pro jedince jedině zpět k návykovému chování.
- d) Dochází přímo k recidivě, i přesto že se bažení neobjevilo.
- e) Spouštěč u jedince vyvolá bažení, nedochází přímo k recidivě, ale jedinec začíná s vyhledáváním spouštěčů.⁴¹

Spouštěčem se může stát i fantazie či představy, které se týkají návykového chování. Američtí psychologové sestavili seznam desíti základních spouštěčů. Jedná se o tyto spouštěče.

- 1) Aplikace jakékoliv návykové látky i alkoholu.
- 2) To, že je závislý člověk na místě, kde se nacházejí dostupné návykové látky, kde se nacházejí jejich aktivní uživatelé, či kde si závislý dříve návykové látky pravidelně aplikoval.
- 3) Negativní pocity – zejména hněv, smutek, pocity viny, osamělost, úzkost a také strach.
- 4) Pozitivní pocity a oslavy.
- 5) Nuda.
- 6) Tělesné bolesti.
- 7) Poslouchání řeči o návykových látkách a sledování filmů a pořadů, kde se látky objevují, někdy i samotný poslech hudby, který má jedinec s aplikací návykové látky spojenou.
- 8) Mít u sebe nečekaně větší sumu peněz.

⁴¹ Srov. NEŠPOR, K. *Bažení (craving)*. Praha: Sportpropag, 1999, s. 12.

9) Užívání návykových léků, i když mohou být předepsané lékařem.

10) Mylná představa, že je člověk definitivně vyléčen a že u něj bažení už nemůže nikdy nastat. To může vést k zbytečnému riskování a k recidivám.⁴²

Větší suma finančního obnosu je především nebezpečná pro patologické hráče. Pro tyto jedince je to velmi běžný spouštěč. Proto by se měl závislý nošení jakékoliv vyšší částky peněz vyvarovat.

Bažení se dá vyhnout a vypořádat se s ním, ale závislý jej musí bezpečně rozpoznat. Velice často totiž dochází k nevědomému bažení, které volně přechází k recidivě. Nízká schopnost uvědomit si bažení je způsobena především – malou schopností sebeuvědomění (člověk neumí popsat to, jak se cítí a co vlastně prožívá); dále velkou únavou; přeceňováním vlastních sil či kladení si zbytečně velkých nároků.⁴³

Musíme podotknout, že u každé recidivy nemusí docházet k bažení. Bažení vůbec nemusí probíhat, nebo je tak krátké, že nejde ani rozpoznat. Právě překonání bažení je velmi důležitým krokem k úspěšnému uzdravení.

Bažení postupně slábne a abstinence se stává jednodušší. Podle pacientů doba trvání jedné epizody bažení není delší než 10 minut. Svou roli také hraje prostředí, ve kterém se jedinec nachází, pokud se nenachází v prostředí rizikovém, doba trvání bažení se výrazně krátí. Bažení je běžnou součástí závislosti, a to, že se objevuje i v průběhu abstinence a následné léčby je zcela běžný jev. Nejúčinnějším řešením, které eliminuje návrat bažení, je změna životního stylu jedince. Z počátku je to velmi obtížná změna, která je ale důležitou investicí do dalšího života, a která se rozhodně vyplatí. Někdy musíme také změnit bydliště, najít si nové přátele či nové koníčky a záliby. U závislých jedinců je totiž závislost jejich hlavní náplní života, musí proto najít adekvátní náhradu. Změna životního stylu je pro jedince určitě velmi stresující situace. Musí tak mít po boku svou rodinu a přátele, kteří by mu měli změnu životního stylu prožít jednodušeji.

Patologičtí hráči používají nejčastěji následující způsoby zvládání bažení:

- a)** uvědomit si negativní důsledky recidivy
- b)** vyhýbat se situacím, které bažení vyvolávaly
- c)** včas bažení rozpoznat, uvědomit si bažení na samém počátku, kdy je slabé⁴⁴

⁴² Srov. NEŠPOR, K. *Bažení (craving)*. Praha: Sportpropag, 1999, s. 21.

⁴³ Srov. tamtéž, s. 23.

⁴⁴ Srov. tamtéž, s. 20.

Je zřejmé, že závislí jak na alkoholu, tak také na jiných návykových látkách i patologičtí hráči používají při boji proti bažení podobné strategie.

1. 3. 6. Ohrožené skupiny lidí

Žádná závislost, tak ani patologické hráčství, není vrozené. Ohrožení tak býváme úplně všichni, avšak někteří jedinci jsou ohrožení více.

Jednou z ohrožených skupin jsou **muži**. Prozatím se psychologové setkávali především se závislými muži. To však neznamená, že by patologické hráčství bylo jen mužskou záležitostí. Zdůvodnění je sice takové, že ženy jsou více omezeny, a to jak časem, tak také finančními prostředky včetně prostředí ve kterém se hraje, a které je považováno za typicky mužské. Avšak stejně jako v padesátých letech, kdy byla u nás žena závislá na alkoholu vzácností, i dnes žen s problémem patologického hráčství přibývá, což má na rodinu a výchovu dětí mnohem nepříznivější vliv než závislost u mužů.

Mladí lidé patří do skupiny lidí, kde je mnohem rychlejší riziko vzniku závislosti než u dospělých, a hazardní hra je i často důvodem, proč se nezletilí pachatelé dopouští přestupků a kriminálních činů. Je proto nesmírně důležité působit preventivně právě na děti a dospívající.

Nebezpečná povolání zastupují lidé, kteří pracují v prostředí, ve kterém se vyskytují výherní automaty a jiné zařízení, a jsou tak více ohrožení stát se patologickými hráči. Mezi tyto povolání můžeme zařadit např. číšníky, zaměstnance heren a jejich provozovatele. Pokud už začne mít člověk s hraním problém, je pro něj velice těžké odolat pokušení, které na něho působí ze všech stran. Nejlepším řešením v tomto případě je změna zaměstnání a celkově prostředí.

Další rizikovou skupinou jsou **profesionální hráči**. Profesionálního hráče můžeme definovat jako takového hráče, který je schopen na hazardních hrách určitou dobu vydělávat. Jedná se především o hráče karet – ti znají všechny triky a podvody. Avšak mezi profesionálním hráčem a gamblerem vede jen velmi úzká čára – snadno tedy i tito hráči propadají závislosti. Pokud se totiž hráč ocitne ve finanční tísní, bude se následně snažit vyhrát mnoho peněz, s čímž logicky přijde i časté riskování, které dříve nebo později vede k prohram a vzniku závislosti.

Hyperaktivní děti a děti s poruchami pozornosti patří k dalším ohroženým skupinám. Podle zjištění psychologů jsou tyto děti schopny u automatů vydržet déle než u jiných aktivit. Pozornost těchto dětí zde přitahují zejména měnící se zvuky a světla. U této skupiny dětí se

jedná zpočátku jen o zábavní automaty, které jsou však často umístěny právě v hernách. Dítě, které se začne pohybovat v tomto prostředí, si na něj zvykne a je tak mnohem náchylnější k případné závislosti; poté je již často jen otázkou času, kdy vymění hrací automat za automat výherní.⁴⁵

Nezaměstnaní jsou rovněž velmi významnou ohroženou skupinou lidí. Tito lidé ztratili svou práci a mají mnoho volného času, který se v horším případě naučí vyplňovat hraním na výherních automatech.⁴⁶

1. 4. Kriminalita související s hazardem

V poslední kapitole teoretické části práce pojednáme o skutečnosti kriminality, která se pojí právě s psychopatologickým jevem hazardního hráčství. Kriminalita obecně je souhrn všech trestných činů, které jsou uvedeny v trestním zákoníku a které jsou spáchané kýmkoli, tedy i osobou, která není trestně zodpovědná. Jinak lze na kriminalitu pohlédnout jako na chování, jež lze nazvat v obecném slova smyslu zločinností. Jedná se zde zejména o závažnější činy, které jsou přesně vymezeny trestním zákoníkem.⁴⁷ Kriminální chování je celospolečensky hodnoceno jako nepřijatelné, a přesně stanoveným systémem je postihováno.

Základní druhy kriminality:

- 1) *kriminalita bagatelní* – společensky nepříliš závažná kriminalita, která je na hranici mezi přestupkem a trestným činem
- 2) *kriminalita latentní* – kriminalita, která nebyla zjištěna orgány činnými v trestním řízení
- 3) *kriminalita zjevná (registrovaná)* – kriminalita, která byla registrována a je vykazována ve statistických tabulkách⁴⁸

Co se týče kriminality související s hazardem, tak mezi nejčastější negativní důsledky hazardu patří majetková trestná činnost – zpronevěry, krádeže, podvody, nesplácení půjček,

⁴⁵ Srov. NEŠPOR, Karel. *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. Praha: 1999, s. 14.

⁴⁶ Srov. tamtéž, s. 15.

⁴⁷ *Trestní zákoník*. [online]. Businesscenter.cz [Cit. 3.2.2014] Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>

⁴⁸ KEISER, Günther. *Kriminologie*. Praha: C.H.Beck, 1994. s. 34.

neplacení výživného apod. U poloviny trestné činnosti je spouštěcím mechanismem tíseň spojená s problémy hráčů. Připočítat je třeba i řešení případů násilné trestné činnosti, které souvisí s chorobnou potřebou získat peníze na hraní. Zvláště u pokročilých forem patologického hráčství je prokazatelná častá trestná činnost⁴⁹, mohou se objevit i násilné trestné činy a homosexuální prostituce. Nezákonně si však rovněž počinají podle zpráv z médií i provozovatelé hazardních her a to např. tím, že se dopouští daňových úniků a často nechávají hrát nezletilé. Podstatnou roli hraje rovněž fakt, že problémy způsobené hazardní hrou se pojí rovněž s rizikem zneužívání alkoholu a jiných psychotropních látek.⁵⁰

Policie by měla důsledně prosazovat stávající zákony omezující hazard, což v praxi znamená důkladné provádění kontrol v hernách.⁵¹ Praní špinavých peněz v hernách pochází dle odhadů téměř z poloviny prosázených peněz z trestné činnosti. Přesnou hodnotu však není možné z důvodu neexistence oficiálních statistik uvést.

⁴⁹ „Na hazardu v České republice, konkrétně VHP a IVT, jsou znepokojivé již samotné statistiky, které odhalují množství prosázených peněz. Toto číslo je tak vysoké, že vyvstává otázka, zda je možné, aby skutečně prostředky pocházely od občanů z jejich legální činnosti.“ ŘEZÁČOVÁ, Lucie, SALIVAR, Lukáš, VLASÁKOVÁ, Martina. *Narůstající objem hazardu v ČR na příkladu VHP a IVT* [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2010, s. 36 [cit. 1.3.2014]. Dostupné z:

<http://www.stophazardu.cz/uploads/assets/hazard-v-cr-analyza.pdf>

⁵⁰ Srov. NEŠPOR, K. *Jak překonat hazard*. Prevence, krátká intervence a léčba. Praha: Portál, 2011, s. 120.

⁵¹ Tamtéž, s. 148.

2. PRAKTICKÁ ČÁST

V rámci praktické části této bakalářské práce bude proveden kvantitativní průzkum u náhodně zvolených respondentů týkající se hazardu a patologického hráčství.

2. 1. Vymezení předmětu průzkumu

Výzkumnou oblastí této bakalářské práce je problematika závislosti na hazardních hrách. Konkrétně chceme zjistit, jakou má veřejnost názor na hazard a patologické hráčství, zda respondenti mají konkrétní zkušenost s hazardní hrou, a rovněž s kterými typy her se již jako přímí účastníci setkali. V neposlední řadě nás bude zajímat, zda si veřejnost uvědomuje nebezpečí tohoto jevu, který od roku 1989 zažívá v České republice nebývalý rozmach včetně jeho souvislosti s kriminalitou.

2. 2. Výzkumné cíle a úkoly

Hlavním cílem práce je zjištění vztahu respondentů k hazardním hrám a jejich zkušenosti s nimi. Úkolem tohoto průzkumu se tak stalo prozkoumání zkušenosti náhodně zvoleného vzorku respondentů prostřednictvím sociálních sítí a následná analýza získaných dat na základě stanovených dílčích výzkumných úkolů v závěrečné diskuzi.

Dílčí výzkumné úkoly:

- 1) Zjistit, kolik lidí má z daného počtu náhodně vybraných respondentů přímou zkušenost s hazardem.
- 2) Zjištění, s kterými typy her mají respondenti převážnou zkušenost.
- 3) Zjištění, u kolika respondentů z daného počtu je již možné vyzorovat problémy spojené s hazardem.
- 4) Zjištění, zda si veřejnost uvědomuje nebezpečí patologického hráčství včetně jeho souvislosti s kriminalitou.

2. 3. Popis průzkumu a plán realizace průzkumu

Průzkum má sledovat názor veřejnosti na hraní her, hazard a gamblerství.

Průzkum probíhal v měsíci leden až únor 2014. Metodou výzkumného šetření byl zvolen on-line dotazník, a to z toho důvodu, že umožňuje získání určitého množství dat od více respondentů, a rovněž nabízí možnost získat odpověď od širšího spektra populace. Jedná se o kvantitativní metodu sběru dat. Zároveň se získáváním dat od respondentů probíhalo automatické on-line třídění pomocí počítače, které bylo zastaveno ukončením možnosti vyplňovat dále dotazník.

Dotazník obsahuje celkem 11 otázek, na což hned v úvodu navazuje určení věku, pohlaví, vzdělání, stavu a bydliště. První část dotazníku v otázkách č. 1-3 sleduje problematiku her a hazardu v obecnějším smyslu. Pokud dotazovaný odpoví na otázku č. 3. negativně ve smyslu, že nemá zkušenost s hazardem, dotazník je pro dotazovaného u konce. V případě kladné odpovědi pokračuje respondent v otázkách č. 4-11, týkajících se již jeho přímé osobní zkušenosti s hazardem, dále.

Průzkumu se účastnilo celkem 153 respondentů. Jednalo se o 74 mužů a 79 žen.

Získaná data byla následně po ukončení on-line dotazníkového šetření interpretována formou tabulek a grafů, a rovněž tato data byla statisticky vyhodnocena.

2. 4. Průzkumný soubor

Průzkumný soubor byl tvořen náhodně zvoleným vzorkem respondentů, jež tvořili ti, kteří dobrovolně vyplnili on-line dotazník s názvem *Prozkoumání zkušenosti náhodně zvoleného vzorku respondentů s hazardem*.⁵² Z dotazníkového šetření jsme zjistili, že se jednalo o přibližně stejný počet mužů a žen: mužů 74 a žen 79.

⁵² Dotazník [online]. [cit. 1.3.2014] Dostupné z: https://docs.google.com/forms/d/1nrd_ZPK6tKcN_4AtcxaStoJ-pwhz26RJMfV-wzQYRo4/viewform

Věk

Průzkumu se účastnilo 28 (18%) osob do 20 let, 91 (59,5%) osob ve věku 21-30 let, 17 osob (11,1%) ve věku 31-40 let, 11 osob (7,2%) ve věku 41-50 let a 6 osob (3,9%) ve věku 51 let a více.

Tabulka č. 1

	Absolutní četnost	Relativní četnost
do 20 let	28	18,3
21-30 let	91	59,5
31-40 let	17	11,1
41-50 let	11	7,2
51 let a více	6	3,9

Zdroj: Vlastní zpracování

Pohlaví

Průzkumu této bakalářské práce se zúčastnilo 74 mužů (48,4%) a 79 (51,6%) žen.

Tabulka č. 2

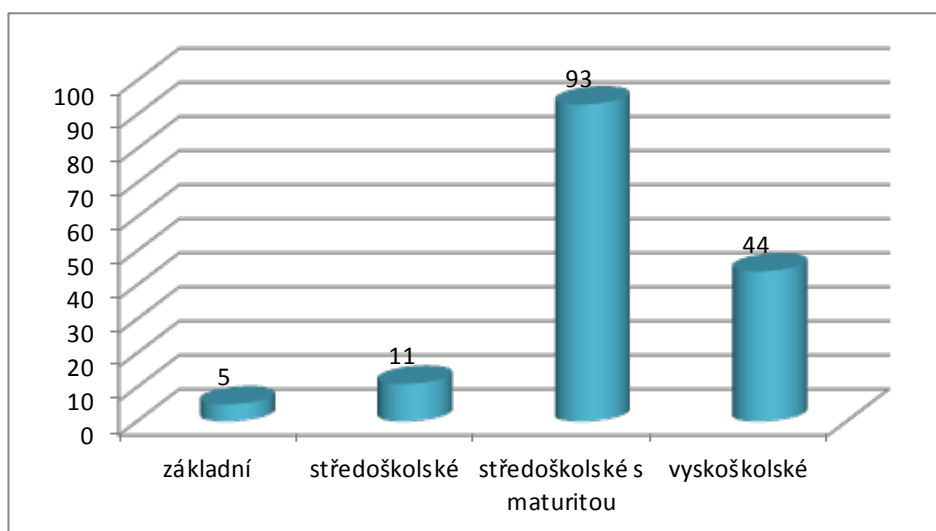
	Absolutní četnost	Relativní četnost
muž	74	48,4
žena	79	51,6

Zdroj: Vlastní zpracování

Vzdělání

Co se týče vzdělání, nejvíce respondentů 93 osob (68,8%) mělo středoškolské vzdělání, na druhém místě bylo vzdělání vysokoškolské 44 osob (28,8%). 11 osob mělo střední vzdělání bez maturity (7,2%) a 5 osob (3,3%) mělo pouze základní vzdělání.

Graf č. 1

Zdroj: Vlastní zpracování

Stav

Průzkumu této práce se zúčastnilo 124 svobodných respondentů (81%) a 17 ženatých či vdaných osob (11,1%). Rozvedený stav uvedlo 12 osob (7,8%).

Tabulka č. 3

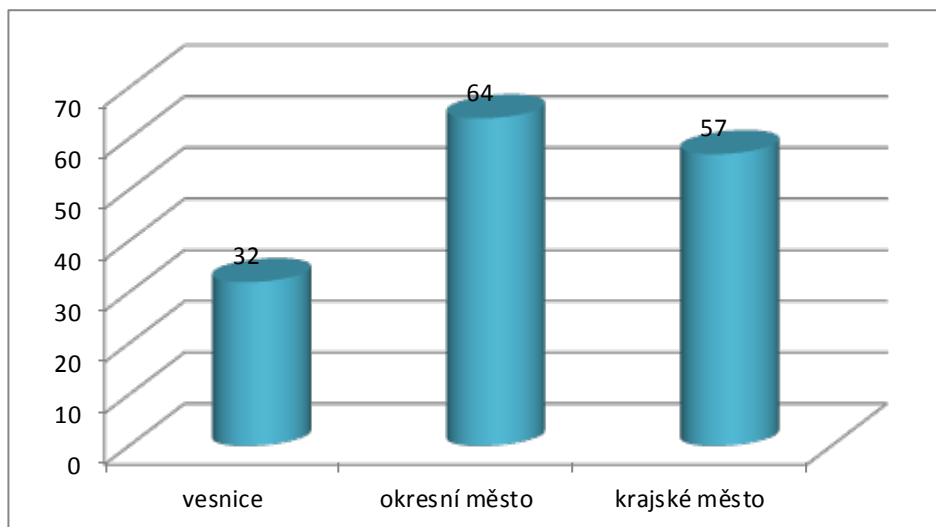
	Absolutní četnost	Relativní četnost
svobodný/svobodná	124	81
ženatý/vdaná	17	11,1
rozvedený/á	12	7,8
vdovec/vdova	0	0

Zdroj: Vlastní zpracování

Bydliště

Nejvíce respondentů 64 osob (41,8 %) žije v okresním městě, v krajském městě žije 57 osob (37,3%). Na venkově žije celkem 32 respondentů (20,9%).

Graf č. 2

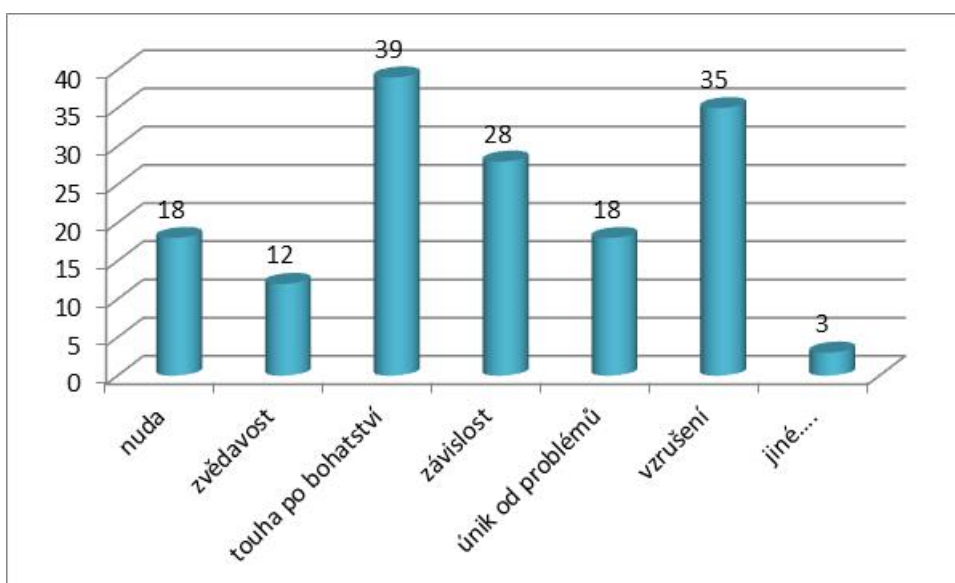
Zdroj: Vlastní zpracování

2. 5. Přehled získaných dat

39 respondentů (25,5%) si myslí, že lidé hrají hazardní hry, protože touží po bohatství. 18 osob (11,8%) zastává názor, že se lidé účastní hraní hazardních her, protože se nudí. 12 (7,8%) osob předpokládá, že lidé hrají hazardní hry ze zvědavosti. 28 (18,3%) si myslí, že lidé hrají hazardní hry, protože jsou již na nich závislí. 35 (22,9%) respondentů předpokládá, že lidé hrají hazardní hry, protože touží po vzrušení 3 (2%).

Otázka č. 1 Co je podle vás důvodem, že lidé hrají hazardní hry?

Graf č. 3

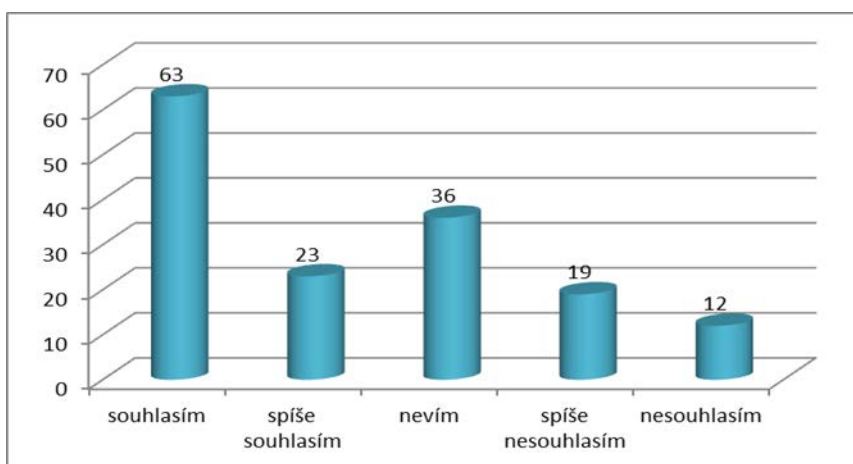

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 2 S hazardem souvisí také kriminalita.

Většina respondentů – 63 osob (41,2%) předpokládá jistou spojitost mezi hazardem a kriminalitou, 23 osob (15%) spíše souhlasí, 36 (23,5%) respondentů si není jista, 19 osob (12,4%) spíše nesouhlasí, 12 osob (7,9%) nevidí spojitost mezi hazardem a kriminalitou a tedy nesouhlasí.

Graf č. 4

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 3 Máte zkušenost s hazardní hrou?

Většina respondentů 81 (53%) má nějakou zkušenost s hazardní hrou. 72 (47%) respondentů žádnou zkušenost s hazardní hrou nemá.

Tabulka č. 4

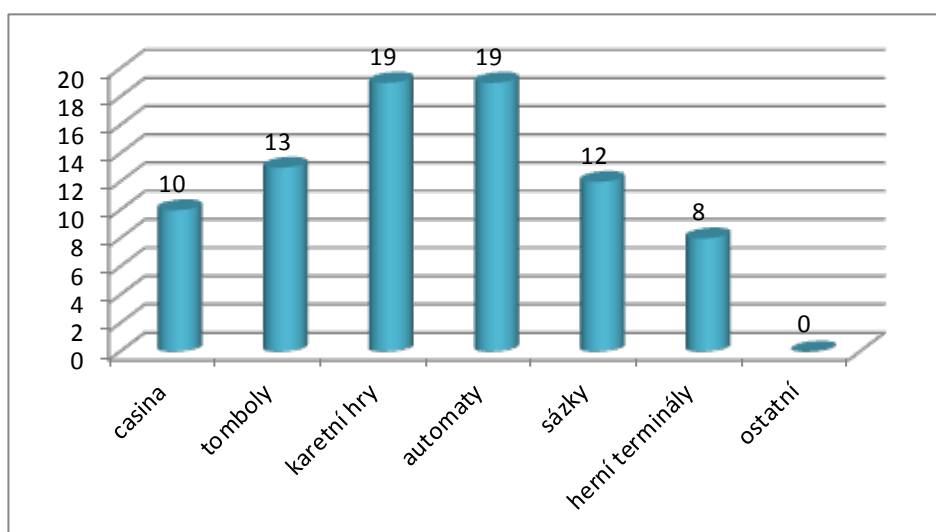
	Absolutní četnost	Relativní četnost
ano	81	52,9
ne	72	46,4

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 4 Pokud máte zkušenost s hazardní hrou, uveďte jakou. (81)

Z těch respondentů, kteří mají přímou zkušenost s hazardní hrou, jich má 19 (23,5%) zkušenost v karetních hrách a rovněž stejný počet respondentů 19 (23,5%) na automatech. Na herních terminálech uvádí zkušenost 8 (9,9%). Dále má 13 (16%) zkušenost s tombolou. 12 (14,8%) respondentů má zkušenost se vsázením. Zkušenost s kasiny uvádí 10 (12,3%) respondentů.

Graf č. 5

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 6 Máte nutkání jít hrát, sázet, atd.?

Časté nutkání jít si zahrát nějakou hazardní hru má 8 (9,9%) respondentů. 10 (12,3%) respondentů odpovědělo, že toto nutkání občas pociťuje. 30 (37%) z nich má nutkání zahrát si hazardní hru zcela výjimečně. Ovšem většina respondentů 33 (40,7%) nemá nutkání vůbec.

Tabulka č. 5

	Absolutní četnost	Relativní četnost
ano, často	8	9,9
ano, občas	10	12,3
zcela výjimečně	30	37
ne, nikdy	33	40,7

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 7 Přišel(a) jste někdy později do práce kvůli hraní her?

Otázka č. 7 sledovala, zda někdy přišli respondenti později do práce kvůli hazardu. Nejvíce osob 71 (87,7%) uvedlo, že do práce kvůli hraní her pozdě nikdy nepřišlo. Jen 6 (7,4%) osob přišlo někdy kvůli hraní her pozdě do práce. 4 (4,9%) osob si nevzpomíná.

Tabulka č. 6

	Absolutní četnost	Relativní četnost
ano	6	7,4
ne	71	87,7
nevzpomínám si	4	4,9

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 8 Potýkáte se s finančními problémy v souvislosti s hraním her či sázením?

Často se s finančními problémy v souvislosti s hraním her potýká 6 (7,4%) respondentů. 2 (2,5%) dotazovaných uvedlo, že se potýká občas s finančními problémy ohledně hazardních her a stejný počet osob se potýká s finančními problémy zcela výjimečně. Převážná většina 71 (87,7%) uvedla, že se jich finanční problémy v souvislosti s hraním her netýkají.

Tabulka č. 8

	Absolutní četnost	Relativní četnost
ano, často	6	7,4
ano, občas	2	2,5
zcela výjimečně	2	2,5
ne, nikdy	71	87,7

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 9 Zadlužil(a) jste se někdy kvůli hazardu?

Většina respondentů 71 (87,7%) se nikdy kvůli hazardu nezadlužila. Jen 4 (4,9%) respondentů se často nebo občas zadlužilo kvůli hraní hazardních her. Pouze 2 (2,5%) respondenti se zadlužili zcela výjimečně.

Tabulka č. 9

	Absolutní četnost	Relativní četnost
ano, často	4	4,9
ano, občas	4	4,9
zcela výjimečně	2	2,5
ne, nikdy	71	87,7

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 10 Měl(a) jste problémy v práci kvůli hazardu?

Na otázku, zda měli respondenti problémy v práci kvůli hazardu, odpovědělo záporně 80 (98,8%) osob. Pouze 1 (1,2%) měl problémy v práci kvůli hazardu.

Tabulka č. 10

	Absolutní četnost	Relativní četnost
ano, často	1	1,2
ano, občas	0	0
zcela výjimečně	0	0
ne, nikdy	80	98,8

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 11 Měl(a) jste problémy v rodině kvůli hazardu?

V rodině měli pouze 2 (2,5%) respondenti problémy kvůli hazardu. 70 (86,4%) osob problémy v rodině kvůli hazardu nemělo nikdy. 9 (11,1%) osob mělo občas problémy v rodině kvůli hazardu.

Tabulka č. 11

	Absolutní četnost	Relativní četnost
ano, často	2	2,5
ano, občas	9	11,1
zcela výjimečně	0	0
ne, nikdy	70	86,4

Zdroj: Vlastní zpracování

2. 6. Přehled výsledků průzkumu

Průzkumu této bakalářské práce se zúčastnilo 74 mužů (48,4%) a 79 (51,6%) žen. Průzkumu se účastnilo 28 (18,3%) osob ve věku do 20 let, 91 osob (59,5%) ve věku 21-30 let, 17 osob (11,1%) ve věku 31-40 let a 11 osob (7,2 %) ve věku 41-50 let. Nad 51 let bylo v průzkumu zařazeno 6 osob (3,9%). Průzkumu této bakalářské práce se zúčastnilo 74 mužů (48,4%) a 79 (51,6%) žen.

Co se týče vzdělání, tak nejvíce respondentů mělo středoškolské vzdělání s maturitou 93 (68,8%) osob, na druhém místě 44 osob (28,8%) mělo vysokoškolské vzdělání. Pouze 5 osob (3,3%) mělo vzdělání základní a 11 osob (7,2%) bylo vyučeno v oboru.

Průzkumu této práce se zúčastnilo 124 svobodných respondentů (81%) a 17 ženatých či vdaných osob (11,1%). Rozvedený stav uvedlo 12 osob (7,8%).

Nejvíce respondentů žije v okresním 64 osob (41,8 %) a v krajském městě 57 osob (37,3%). Na venkově žije celkem 32 respondentů (20,9%).

Z provedeného průzkumu vyplývá, že 39 respondentů (25,5%) předpokládá, že lidé hrají hazardní hry, protože touží po bohatství. Dalších 35 osob (22,9%) zastává názor, že se lidé účastní hraní hazardních her, protože touží po vzrušení. 28 (18,3%) respondentů si myslí, že důvodem k hraní hazardních her je závislost.

Většina respondentů – 63 osob (41,2%) předpokládá jistou spojitost mezi hazardem a kriminalitou, 23 osob (15%) spíše souhlasí, 36 (23,5%) respondentů si není jista, 19 osob (12,4%) spíše nesouhlasí, 12 osob (7,9%) nevidí spojitost mezi hazardem a kriminalitou a tedy nesouhlasí.

Dále je z průzkumu patrné, že téměř 81 (52,9%) respondentů má zkušenost s hazardní hrou. Z toho 72 (46,4%) respondentů vůbec žádnou zkušenost s hazardní hrou neuvádí.

Z průzkumu vyšlo dále najevo, že nejčastější zkušenost respondentů jsou karetní hry a automaty 19 (23,5%). Na herních terminálech uvádí zkušenost 8 (9,9%). Dále má 13 (16%) zkušenost s tombolou. 12 (14,8%) respondentů má zkušenost se sázením. Zkušenost s kasiny uvádí 10 (12,3%) respondentů.

Časté nutkání sázet má 8 (9,9%) respondentů. 10 (12,3%) respondentů uvedlo, že nutkání sázet má jen občas a převážná většina z nich 33 (40,7%) nutkání sázet nepocituje. 30 (37%) pocituje toto nutkání jen zcela výjimečně.

Pozdě do práce kvůli hraní her nepřišlo nikdy 71 (87%) respondentů. Jen 6 (7,4%) respondentů někdy přišlo do práce pozdě kvůli hazardním hrám. 5 (4,9%) respondentů si na tuto skutečnost nevzpomíná.

Podobně bylo z dotazníku zjištěno, že 71 (87,7%) respondentů nemělo nějaké finanční potíže kvůli sázení. Pouze 2 (2,5%) z nich se potýkají občas s finančními problémy kvůli hazardu. 6 (7,4%) respondentů mělo někdy nějaké finanční potíže kvůli hraní hazardních her.

Dále bylo zjištěno, že 71 (87,7%) respondentů se nikdy kvůli hraní hazardních her nezadlužilo. Jen 4 (4,9%) respondenti uvedli, že se občas zadlužili. 4 (4,9%) se zadlužili kvůli hazardu občas.

Problémy v práci kvůli hazardu nemělo nikdy 80 (98,8%) respondentů. Jen 1 (1,2%) respondent měl problémy v práci kvůli hraní hazardních her.

Co se týče problémů v rodině, výsledek byl obdobný. 70 (86,4%) respondentů nikdy nemělo kvůli hraní hazardních her problémy v rodině. 2 (2,5%) respondenti problémy v rodině někdy kvůli hazardu měli, avšak 9 (11,1%) respondentů mělo problémy v rodině kvůli hazardu občas.

2. 7. Diskuze

V závěrečné diskuzi se pokusíme kromě analýzy výsledků našeho průzkumu odpovědět na výše položené otázky, které jsou v souladu se samotnými cíli stanovenými v této bakalářské práci.

Prvním stanoveným výzkumným úkolem bylo zjištění, kolik lidí má z daného počtu náhodně vybraných respondentů přímou zkušenost s hazardem. Z průzkumu je patrné, že více než polovina respondentů 81 osob (52,9%) z celkového počtu 153 osob již někdy přišla do styku s hazardními hrami. Vzhledem k tomu, že respondenti byli v převážné většině zastoupeni věkovým rozložením mezi 21-30 let (60%), je zde určitý nabízející se předpoklad, že v nadpoloviční většině těch, kteří uvádí zkušenost s hazardní hrou, budou tedy více převažovat mladí lidé. Avšak je pravděpodobné, že z důvodu sdílení dotazníku na sociálních sítích, kdy byl kromě emailů využit především Facebook, a kdy odpovědělo větší procento zúčastněných respondentů právě ve věku 21-30 let (60%) a 31-40 let (11%), kteří se na Facebooku pohybují zcela běžně,⁵³ nelze z tohoto důvodu na základě našeho dotazníkového šetření předpokládat, že by mladí lidé měli více zkušeností s hazardní hrou než lidé věkově starší.

Druhým výzkumným úkolem bylo zjištění, s kterými typy her mají respondenti převážnou zkušenost. Nejčastějšími hrami, s nimiž respondenti mají zkušenost, jsou karetní hry - 19 osob (23,5%) a stejný počet respondentů - 19 (23,5%) uvádí zkušenost na automatech. Zde se nabízí zpětně otázka, zda účastníci hazardních her dokázali od sebe rozlišit automaty (VHT) a herní terminály (IVT). Je zde však jistý reálný předpoklad, a to na základě samotné praxe, že hráči výherní automaty od herních terminálů rozliší. V každém případě se však nabízí pro účely naší práce nutnost sečíst dohromady výsledky výherních automatů a herních terminálů, které na základě jisté podobnosti, byť s rozlišením uvedeným výše v naší práci⁵⁴, spadají do příbuzné kategorie hracích automatů. Po sečtení těchto výsledků, tak dostaneme převážnou zkušenost s automaty a herními terminály v počtu 27 osob. Nejčastějším typem hazardních her se tak na základě vyplnění našeho dotazníku stávají výherní automaty (VHT a IVT), které převyšují všechny ostatní typy hazardních her zde uváděné. Toto zjištění našeho dotazníkového šetření zcela koresponduje s výzkumem L. Řezáčové, L. Salivara a M. Vlasákové, že největší procento prosázených peněz je právě na

⁵³ MICHL, PETR. *Infografika: Sociální síť v Česku*. [online]. marketingjournal.cz [cit. 1.3.2014] Dostupné z: http://www.m-journal.cz/cs/internet/socialni-site/infografika--socialni-site-v-cesku__s416x978.8.html

⁵⁴ Kap. 1.2.2. Právní problematika VHP a i IVT podle zákona. s. 14-15.

výherních automatech a herních terminálech⁵⁵, což mj. poukazuje na nebezpečnost těchto snadno dostupných systémů, navíc provozovaných v mnoha veřejných restauracích a kavárnách, kde bychom možná jejich existenci často ani nepředpokládali. Často člověk zjistí až po vstupu do kavárny, že za kavárenskou místností se skrývá ještě další místnost, a to právě s hracími automaty. V těchto kavárnách bývá často dostupná i možnost karetních her.

Třetím výzkumným úkolem bylo zjištění, u kolika respondentů z daného počtu je již možné vypořádat problémy spojené s hazardem. Z průzkumu zcela jasně vyplývá, že mezi respondenty je určitý počet (procento) osob, kteří již mají problém s hazardem: 8 respondentů (9,9%) uvedlo, že cítí časté nutkání jít si zahrát nějakou hazardní hru, 10 respondentů (12,3%) odpovědělo, že toto nutkání rovněž občas pociťuje. Pro uvedené tvrzení svědčí i fakt, že 6 respondentů (7,4%) uvádí, že se často potýká s finančními problémy v souvislosti s hraním her, přičemž 2 dotazovaní (2,5%) uvedli, že se potýkají s finančními problémy v souvislosti s hazardní hrou občas. I skutečnost, že 4 respondenti (4,9%) uvedli, že se často zadlužili kvůli hraní hazardních her a 4 respondenti (4,9%) uvedli občasné zadlužení, potvrzuje tento fakt. Pro relevantnost tohoto předpokladu, svědčí mj. i skutečnost, že 2 respondenti (2,5%) uvedli časté problémy kvůli hazardu v rodině a 9 osob (11,1%) přiznává občasné problémy v rodině. Co se týče vlivu hazardu na zaměstnání, 6 osob (7,4%) uvedlo, že přišlo někdy kvůli hraní her pozdě do práce. Nešpor upozorňuje, že nezaměstnanost je mnohem častěji právě důsledkem hazardní hry, nežli její příčinou.⁵⁶ Je zde tedy zcela reálný předpoklad – na základě námi uvedených výsledků, že určité procento z dotázaných respondentů vykazuje rizikové chování, a tudíž vážný problém s patologickou závislostí, která se již odráží v jejich pracovním a rodinném životě. Jedná se však o menšinu všech dotázaných, neboť většina respondentů vykazuje spíše určitou minimální zkušenost s hazardem – v jejich případě se tedy nejedná o žádnou závislost ve smyslu, že by cítili nutkání a pod jeho vlivem se hazardu věnovali pravidelně. K tomu je možné říci, že hraní her sice láká, ale ne kohokoli. Zda si člověk párkrát vsadí nebo zahraje hazardní hru, či zda tomu podlehně, záleží na mnoha faktorech, jakými jsou rodinné prostředí, ekonomické aspekty jedince a jeho rodiny, obecně prostředí, ve kterém jedinec žije a další psychologické a sociologické faktory. I tak však zjištění, že z množství 153 náhodně vybraných respondentů, již přibližně 6% z dotázaných prokazatelně

⁵⁵ Srov. ŘEZÁČOVÁ, Lucie, SALIVAR, Lukáš, VLASÁKOVÁ, Martina. *Narůstající objem hazardu v ČR na příkladu VHP a IVT* [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2010, s. 18-19 [cit. 1.3.2014]. Dostupné z: <http://www.stophazardu.cz/uploads/assets/hazard-v-cr-analyza.pdf>

⁵⁶ Srov. NEŠPOR, Karel. *Jak překonat a poznat problém s hazardní hrou*. Praha: Sportpropag, a. s., 1999.

vykazuje rizikové chování poukazující na vážný problém s hazardem, bylo pro mě osobně překvapující.

Čtvrtým výzkumným úkolem bylo zjištění, zda si veřejnost skutečně uvědomuje nebezpečí patologického hráčství včetně jeho souvislosti s kriminalitou. Zde je možné odpovědět pozitivně, neboť nadpoloviční většina respondentů – 63 (41,1%) si uvědomuje nebezpečí hazardu a jeho spojitost s kriminalitou a 23 osob (15%) spíše souhlasí. 36 (23,5%) respondentů si není jista, avšak 19 osob (12,4%) spíše nesouhlasí a 12 osob (7,9%) nevidí žádnou spojitost mezi hazardem a kriminalitou a tedy nesouhlasí. Na první pohled se nám patologické hráčství může jevit jako problém především samotného jedince, který je na gamblingu závislý, avšak ve skutečnosti, jak ukazuje samotná realita, zasahuje blízké okolí hráče a celou společnost. Jedná se tedy ne pouze o individuální problém daného jednotlivce, ale o problém celospolečenský, sociální, jehož společenská povaha spočívá především v tom, že na sebe navazuje další patologické jevy včetně kriminality. Právě gamblerství je považováno za jednu z největších příčin vzniku kriminality, a to především majetkové trestné činnosti, rovněž bývá často spojeno s prostitucí, a to především u mladších hráčů, a rovněž s distribucí a užíváním drog.⁵⁷ Zde je třeba uvést, že našeho dotazníkového šetření se účastnili především mladí respondenti, a to 28 (18%) osob do 20 let, 91 (59,5%) osob ve věku 21-30 let, což je tedy nadpoloviční většina, a dá se tedy hypoteticky předpokládat, že mladí lidé ještě nemusí mít vhled do celé situace a problematiky natolik jasný, aby si byli jisti a především vědomi spojitostí hazardu s kriminalitou. Je zde tedy určitý předpoklad, že v případě zastoupení převažujícího počtu respondentů ve vyšší věkové kategorii, by počet osob, které jsou si schopny již uvědomit spojitost těchto dvou jevů, byl ještě mnohem vyšší.

V otázce vzdělání nelze z výsledků našeho dotazníku odvodit, že by se vyšší vzdělání či vzdělanost všeobecně více podílela či měla výrazný pozitivní vliv na to, zda se lidé budou věnovat hazardní hře či nikoliv, neboť nejvíce respondentů mělo právě středoškolské vzdělání – 93 osob (68,8%), přičemž hned na druhém místě se umístilo vzdělání vysokoškolské – 44 osob (28,8%).

Co se týče místa bydliště, nejvíce zastoupení byli respondenti z okresních a krajských měst. V okresním městě 64 osob (41,8 %), v krajském městě 57 osob (37,3%). Na venkově žije celkem 32 respondentů (20,9%).

⁵⁷ Srov. ŘEZÁČOVÁ, Lucie, SALIVAR, Lukáš, VLASÁKOVÁ, Martina. *Narůstající objem hazardu v ČR na příkladu VHP a IVT* [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2010, s. 8 [cit. 1.3.2014]. Dostupné z: <http://www.stophazardu.cz/uploads/assets/hazard-v-cr-analyza.pdf>

Možný předpoklad, že lidé žijící ve městech jsou relativně více ohrožení patologickou závislostí právě pro větší dostupnost hazardu, nelze na základě tohoto výzkumu rovněž ověřit, lze jej jen hypoteticky předpokládat.

Respondenti, a to 39 respondentů (25,4%), jsou z velké části přesvědčeni, že největší motivací k hraní her je touha po bohatství. Vzrušení - 35 respondentů (22,9%) bylo druhým uváděným důvodem, proč lidé hrají hazardní hry. Dalo by se tedy říci, že kladné emoce v lidech vzbuzují závislost na hazardních hrách, což je možné, protože hráč považuje stroj za živou věc, se kterou komunikuje, čeká odpovědi a má pocit, že má možnost volby. Hráč se v přítomnosti automatů cítí svobodný a šťastný. I toto je tedy může být jedním z důvodů, který vede hráče k neustálému a opakovanému hraní. 28 (18,3%) si uvědomuje, že lidé hrají hazardní hry, protože jsou již na nich závislí.

Závěrem je třeba říci, že pokud se člověk stane patologickým hráčem, velmi to změní život nejen jemu samému, ale i jeho rodině. Společnost by tuto problematiku neměla podceňovat. Ze strany státu sice můžeme vysledovat určité regulace či omezení hazardu, avšak jak ukazuje samotná realita v nárůstu hazardu v České republice⁵⁸, jsou bohužel v praxi spíše neúčinnými či zůstávají pouze jen pokusem či jakousi formou, nikoli však účinným řešením této problematiky. Jistě se nejedná o problém, který by se týkal pouze České republiky, i jiné země se potýkají narůstajícím hazardem. Rev Tim Costello, *Australian Churches Gambling Taskforce*, se nedávno vyjádřil po zveřejnění zprávy, že Austrálie je šestou zemí s největším počtem hracích automatů na světě, k problematice nárůstu: „*Je to národní ostuda Austrálie, a zejména NSW by se za to měla hluboce stydět. (...) Tato skutečnost je selháním státní politiky.*“⁵⁹ I Česká republika, označovaná s nadsázkou často jako „*ráj hazardu*“, by se měla nad uvedenou situací nejen vážně zamyslet, ale konečně přistoupit ke skutečným účinným regulačním a legislativním úpravám, které s konečnou platností omezí nebezpečně narůstající hazard v naší zemi. S důrazem na výše jmenované, je třeba konstatovat, že se tak již jedná přímo o veřejně politický problém. Mezi zásadní subjekty, které lze zahrnout do oblasti politiky zaměřené na problematiku hazardu, včetně právě nejrozšířenějších výherních automatů a herních terminálů, můžeme zařadit následující

⁵⁸ „Česká republika bývá někdy s nadsázkou označována jako ráj hazardu, což lze demonstrovat na množství prosázených peněz.“ SALIVAR, Lukáš, VLASÁKOVÁ, Martina. *Hazard provozovaný na hracích automatech* [online]. Univerzita Karlova v Praze, 2011, s. 30 [cit. 1.3.2014]. Dostupné z: Portál veřejné politiky: http://www.verejna-politika.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=80&Itemid=91

⁵⁹ Srov. SAFI, Michael. *Gaming machine count puts NSW second in the world* [online]. London: Guardian News and Media Limited or its affiliated companies, 2014 [cit. 24.3.2014]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2014/mar/24/gaming-machine-count-puts-nsw-second-in-the-world>

subjekty: Ministerstvo financí ČR, města a obce, provozovatele, zákonodárce, politické strany, experty na danou problematiku včetně lékařů, dále samotné hráče, jejich rodiny a v neposlední řadě i občanská sdružení. Zároveň je třeba zdůraznit fakt, že je jen obtížně určitelné, který ze jmenovaných subjektů nese na dané situaci větší podíl viny; zda je to Ministerstvo financí, do jehož pole působnosti spadá komplexně celá problematika hazardu či zákonodárci, do jejichž pole působnosti spadá současná právní úprava oblasti hazardu, která právě v praxi deklaruje nedostatečnost legislativních úprav, či politické strany, protože mezi zákonodárci a politickými stranami nevede přesná dělicí čára, či zda jsou z velké části na vině samotní provozovatelé, jejichž cílem je především a v první řadě jejich vlastní zisk z podnikání, či nedostatečný vliv měst a obcí, které se již přímo potýkají s dopady hazardu, či nedostatek expertů v naší republice, kteří by se dostatečně věnovali zmíněné oblasti a vyvíjeli tak tlak na zákonodárné orgány, a pochopitelně nelze z celkového výčtu vyjmout ani samotné hráče a jejich rodiny, které jsou však bohužel tím nejslabším článkem zde uvedených aktérů. Pozitivní je jistě působnost občanských sdružení⁶⁰, která se mohou výraznou měrou podílet na ovlivňování veřejného mínění a upozorňovat na nebezpečí gamblingu, byť je jejich vliv na tvorbu legislativních zákonů v této oblasti nepříliš výrazný a omezený; ale i tak je jejich osvětová činnost v rámci celospolečenského působení nezanedbatelná.⁶¹

⁶⁰ Občanské sdružení Stop hazardu! [online] [cit. 1.3.2014] Dostupné z: <http://www.stophazardu.cz/index.php/>

⁶¹ Srov. SALIVAR, Lukáš, VLASÁKOVÁ, Martina. Hazard provozovaný na hracích automatech [online]. Univerzita Karlova v Praze, 2011, 26. [cit. 1.3.2014]. Dostupné z: Portál veřejné politiky: http://www.verejna-politika.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=80&Itemid=91

Závěr

Bakalářská práce byla rozdělena do dvou hlavních částí – teoretické a praktické. V teoretické části práce bylo pojednáno o hazardu a jeho historii, právní úpravě hazardu a o patologickém hráčství. V praktické části práce byl proveden kvantitativní průzkum formou dotazníkového šetření, který se vztahoval k samotné problematice hraní her a gamblingu. Následně získaná data byla v závěrečné diskuzi analyzována jak ve vztahu k hlavnímu cíli – jímž bylo zjištění vztahu respondentů k hazardním hrám včetně jejich zkušenosti s nimi, tak ve vztahu ke konkrétním dílčím úkolům, tj. výzkumným otázkám, na něž bylo v této části práce odpovězeno.

Přestože patologické hráčství ničí jednotlivce včetně negativního dopadu na celé rodiny a má často také úzkou souvislost s pácháním trestné činnosti, zdá se, že dosud neexistují účinná státem regulovaná legislativní opatření, která by vedla k výrazným a konečně efektivním změnám omezující vliv hazardu. Také široká veřejnost – dle mého mínění – pohlíží na tuto problematiku spíše nezúčastněně a následky tohoto jevu často bagatelizuje ve smyslu, že se jedná především o problém samotného hráče – avšak vždy většinou jen do doby, než se patologické hráčství začne dotýkat jich samotných, popř. lidí z jejich blízkého okolí. Patologické hráčství je velmi individuální, ať už se to týká projevů či samotného prožívání. Na první pohled není, na rozdíl od alkoholismu či drogových závislostí, na člověku viditelně patrné, a i z tohoto důvodu je bohužel ve většině případů gambling odhalen a léčen právě až ve chvíli, kdy již dochází k závažným životním komplikacím postiženého a jeho rodiny. Gambling se tak stává tichým a skrytým zabijákem – nebezpečím, jehož riziko je velmi snadno podceněno a přehlédnuto.

Jak rovněž vyplývá z této bakalářské práce a zejména z námi provedeného průzkumu, část respondentů vnímá gamblerství jako závislost, a ještě větší procento si uvědomuje jeho spojitost s kriminalitou, což je příznivým předpokladem toho, že česká veřejnost je obecně připravena vnímat psychopatologické hráčství jako závažný společenský jev. Proto je nesmírně důležité klást v první řadě důraz na samotnou prevenci gamblerství, neboť je všeobecně známo, že je vždy mnohem snazší psychopatologickým jevům předcházet, než následně odstraňovat již vzniklé důsledky. Nebezpečí hrozí především u mladé generace, neboť mladí lidé jsou pro závislosti a tedy i pro gambling vysoce rizikovou skupinou. Právě sociální pedagog by měl být s uvedenou problematikou kvalitně a plně odborně obeznámen,

aby mohl, a to ať už ve své praxi či běžném životě, následně negativním jevům psychopatologického hráčství nejen předcházet, ale především být tím, kdo dokáže na základě svého vlastního svědomí při setkání s tímto nebezpečným jevem odpovídajícím způsobem reagovat, neboť si je vědom všech jeho závažných sociálních dopadů v životě jednotlivce, v životě rodin a potažmo celé společnosti.

ANOTACE

Příjmení a jméno autora: Eliška Štefková

Název katedry: Katedra křesťanské výchovy

Název fakulty: Cyrilometodějská teologická fakulta UP v Olomouci

Název bakalářské práce: Hazard a patologické hráčství

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Petra Sobková

Počet stran: 46

Počet příloh: 1

Počet titulů použité literatury: 21

Ostatní zdroje: 16

Klíčová slova: hazard, patologické hráčství, kasino, výherní automaty, herní terminály, závislost, bažení, kriminalita, ohrožení, rizikové skupiny, uzdravení

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá problematikou patologického hráčství. Cílem je nejen teoretické popsání problematiky hazardu a patologického hráčství jako sociálně-patologického jevu, ale rovněž zjištění vztahu u náhodně zvolených respondentů k hazardním hrám formou dotazníkového šetření. Práce je rozdělena do dvou hlavních částí – teoretické a praktické. Teoretická část práce pojednává o hazardu a jeho historii, patologické závislosti, právní úpravě hazardu v České republice a jeho souvislosti s kriminalitou. V praktické části práce je proveden kvantitativní průzkum formou dotazníkového šetření, které se vztahuje k problematice samotného hazardu a patologického hráčství. V závěru praktické části je následně provedena analýza získaných dat.

ANNOTATION

Name and Surname: Eliška Štefková

Department: Department of Christian Education

Faculty: Cyril and Methodius Faculty of Theology, Palacký University Olomouc

Thesis title: Gambling and pathological gaming

Supervisor: Mgr. et Mgr. Petra Sobková

Number of pages: 46

Number of attachments: 1

Used pieces of literature: 21

Other resources: 16

Key words: gambling, pathological gaming, casino, slot machines, gaming terminals, addiction, craving, crime, danger, risk groups, healing

Abstract

The bachelor thesis deals with pathological gambling. The objective is not only a theoretical description of the issue of gambling and pathological gambling as a social pathology, but also detecting the relation to gambling in the form of a questionnaire survey among randomly selected respondents. The work is divided into two main parts - theoretical and practical. The theoretical part deals with gambling and its history, pathological addiction, gambling legislation in the Czech Republic and its connection with the crime. In the practical part of the work quantitative research is carried out in the form of a questionnaire survey which relates to the issue of gaming itself and pathological gambling. Subsequently, an analysis of the data is accomplished at the end of the practical part.

Seznam použitých zdrojů

AUTOR: UTAJENÝ, *Kasino přísně tajné*. Praha: Computer Press, 2011. 176 s.

CURRIE, Billye B. *Hazardní hráč: svádění Štěstěny: studie z jungiánské psychologie*. Z angličtiny přeložil Š. KAŇA. Brno: Emitos: Nakladatelství Tomáše Janečka, 2012. 99. s.

HUGHES, Joanna a USTOK, Lisa. První kroky z hráčské závislosti. Z angličtiny přeložila K. ŠEDO. Uhřetice: Doron, 2013. 81 s.

JOHNSON, Stephen M. *Charakterové typy člověka*. Brno: Computer Press, a. s., 2007. 268 s.

KALINA, Kamil. *Drogy a drogové závislosti I mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky. 319 s.

KEISER, Günther. *Kriminologie*. Praha: C.H.Beck, 1994. 268 s.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak zvládat depresi*. 2. rozšířené vydání. Grada Publishing, a. s. 2003. 176 s.

MAŘÁDEK, Vladimír. *Výkladový slovník penologie*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2003. 142 s.

NEŠPOR, Karel. a CSÉMY, Ladislav. *Léčba a prevence závislostí. Příručka pro praxi*. Praha: Psychiatrické centrum, 1996. 199 s.

NEŠPOR, Karel. *Bažení (craving)*. Praha: Sportpropag, 1999. 76 s.

- *Hry hazardní a nehazardní*. Praha: Vesmír 1995.

- *Jak překonat a poznat problém s hazardní hrou.* Praha: Sportpropag, a. s., 1999. 144 s.
- *Jak překonat hazard.* Prevence, krátká intervence a léčba. Praha: Portál, 2011. 159 s.
- *Návykové chování a závislost.* Praha: Portál, 2007. 170 s.
- *Návykové chování a závislost,* Praha: Portál, 2011. 173 s.
- *Sebeovládání.* Praha: Portál 2013. 144 s.
- *Už jsem prohrál dost.* Praha: Sportpropag, 2006. 130 s.

SEJČOVÁ, Ľuboslava. *Osobnostná charakteristika delikventnej mládeže v Slovenskej republike.* Kriminalistika, čtvrtletník pro kriminalistickou teorii a praxi, 2002. ročník XXXV 4/2002.

TOUFAR, Pavel. *Opilci, falešní hráči a mlsní žrouti aneb ze života našich předků,* Benešov: Start, 2008. 230 s.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese. Variabilita a patologie lidské psychiky.* Praha: Portál, 2012. 872 s.

ZIMENOVÁ, Irena. *Základy psychiatrie závislosti.* Třebíč: Amaprint-Kerndl, 2012. 82. s.

Ostatní zdroje

Blackjack [online]. [cit. 13.6.2013] Dostupné z:

<http://www.blackjackonlinehra.cz/blackjack-pravidla.php>

CAGALA, M. *Herny a kasina v Brně mizí, ale jen někde*. [online]. 19.4.2012.

[Cit. 2013-07-17] Dostupné z: <http://www.munimedia.cz/prispevek/herny-a-kasina-v-brne-mizi-ale-jen-nekde-3143/>.

Crystalcraps [online]. *The history of the craps game*. [Cit. 2013-07-16] Dostupné z:

<http://www.crystalcraps.com/history-of-craps.html>

Gold Happy day. [online] [cit. 2.3.2013] Dostupné z:

<http://www.casinohappyday.cz/index.html>

KASAL, Ivo. Vznik a vývoj kasin. In. *Kasina: Svět napětí a zábavy* [online]. Praha: Olympia, 2002 [cit. 13.6.2013] Dostupné z: <http://www.nehazarduj.cz/vznik-a-vyvoj-kasin/>

Mezinárodní klasifikace nemocí. 10. Revize. Dostupné

z: <http://www.uzis.cz/cz/mkn/F10-F19.html>. Cit. 2013-07-17

MICHL, PETR. *Infografika: Sociální síť v Česku*. [online]. [cit. 1.3.2014] Dostupné z:

http://www.m-journal.cz/cs/internet/socialni-site/infografika--socialni-site-v-cesku__s416x9788.html

Noční život, kasina. Karlovy Vary. [online] [cit. 2.3.2013] Dostupné z:

<http://www.karlovy-vary.cz/cz/nocni-zivot-kasina>

POKORNÝ, Vratislav, TELCOVÁ, Jana a TOMKO, Anton. *Prevence sociálně patologických jevů*. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky r. s., 2003,

s. 9 – 25. [cit. 17.7.2013] Dostupné z: http://www.sos-ub.cz/proj_06/lekce4/hyp16.htm

MF - Odbor Státního dozoru nad sázkovými hrami a loteriemi - nové ÚZ Zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění účinném od 1.1.2014. [online]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2014/zakon-c-202-1990-sb-16379>

Poker. Wikipedia [online]. 2013. [Cit. 2013-07-16] Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Poker>.

ŘEZÁČOVÁ, Lucie, SALIVAR, Lukáš, VLASÁKOVÁ, Martina. *Narůstající objem hazardu v ČR na příkladu VHP a IVT* [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2010, s. 16 [cit. 1.3.2014]. Dostupné z: <http://www.stophazardu.cz/uploads/assets/hazard-v-cr-analyza.pdf>

SAFI, Michael. *Gaming machine count puts NSW second in the world* [online]. London: Guardian News and Media Limited or its affiliated companies, 2014 [cit. 24.3.2014]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2014/mar/24/gaming-machine-count-puts-nsw-second-in-the-world>

SALIVAR, Lukáš, VLASÁKOVÁ, Martina. *Hazard provozovaný na hracích automatech* [online]. Univerzita Karlova v Praze, 2011, s. 9-10 [cit. 1.3.2014]. Dostupné z: Portál veřejné politiky: http://www.verejna-politika.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=80&Itemid=91

Sázej. com – první zastávka ve světě online hazardních her. [online]. [cit. 13.6.2013] Dostupné z: <http://www.sazej.com/casino/hry/kostky-hlavni-stranka/historie/>

Trestní zákoník. [online]. Businesscenter.cz [Cit. 3.2.2014] Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>

TUNEL, Prokop. *Historie hazardu*. [online]. [cit. 13.6.2013] Dostupné z: <http://www.dvorek.eu/clanek/23724>

Zákon č. 202/1990 Sb. o loteriích a jiných podobných hrách ve znění novely zákona č. 215/2013 Sb. - s účinností od 1. 1. 2014. [online]. [cit. 1.2.2014] Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2014/zakon-c-202-1990-sb-16379>

Zákon č. 202/1990 Sb., zákon o loteriích a jiných podobných hrách. [online]. [cit. 1.2.2014] Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s156&q156=1>

Příloha č. 1

Dotazník

Vážení respondenti,

jmenuji se Eliška Štefková a jsem studentkou Cyrilometodějské teologické fakulty UP v Olomouci. Dovoluji si Vás oslovit za účelem provedení praktické části mé bakalářské práce na téma „Hazard a patologické hráčství“.

Prosím Vás o vyplnění následujících otázek zaškrtnutím příslušné odpovědi.

Dotazník je anonymní, jeho výsledky poslouží pouze jako podklad pro bakalářskou práci.

Děkuji Vám za spolupráci.

Věk

do 20 let 21-30 let 31-40 let 41-50 let 51let a více

Pohlaví

muž žena

Vzdělání

základní střední odborné bez maturity středoškolské s maturitou
vysokoškolské

Stav

svobodný/svobodná ženatý/vdaná rozvedený/rozvedená vdovec/vdova

Bydliště

vesnice okresní město krajské město

Otázka č. 1 Co je podle vás důvodem, že lidé hrají hazardní hry?

nuda

zvědavost

touha po bohatství

závislost

vzrušení

únik od problémů

jiné.....

Otázka č. 2 S hazardem souvisí také kriminalita.

Souhlasím spíše souhlasím nevím spíše nesouhlasím nesouhlasím

Otázka č. 3 Máte zkušenost s hazardní hrou?

ano..... ne

Otázka č. 4 Pokud máte zkušenost s hazardní hrou, uveďte s jakou.

casina tomboly karetní hry automaty hry v kasinech sázky herní
terminály jiné.....

Pokud jste na otázku č. 3 odpověděl(a) ANO, tzn. máte zkušenosti s hazardem, pokračujte v dalším vyplňování otázek dotazníku. Pokud jste odpověděl(a) NE, pokračujte v dotazníku vyplněním věku, pohlaví, vzdělání a stavu.

Otázka č. 5 Pokud jste hrál(a), v této hře jste spíše vyhrával(a) nebo prohrával(a)?

vyhrával(a) spíše vyhrával(a) jak kdy spíše prohrával(a) prohrával(a)

Otázka č. 6 Máte nutkání jít hrát, sázet, atd.?

ano, často ano , občas zcela výjimečně ne, nikdy

Otázka č. 7 Přišel (přišla) jste někdy později do práce kvůli hraní her?

ano, často ano , občas zcela výjimečně ne, nikdy

Otázka č. 8 Potýkáte se s finančními problémy v souvislosti s hraním her či sázením?

ano, často ano , občas zcela výjimečně ne, nikdy

Otázka č. 9 Zadlužil(a) jste se někdy kvůli hazardu?

ano, často ano , občas zcela výjimečně ne, nikdy

Otázka č. 10 Měl(a) jste problémy v práci kvůli hazardu?

ano, často ano , občas zcela výjimečně ne, nikdy

Otázka č. 11 Měl(a) jste problémy v rodině kvůli hazardu?

ano, často ano , občas zcela výjimečně ne, nikdy